

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Disputatio II. de speciali oratione ab Ecclesia instituta horarum
Canonicarum priuatim facta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

rium Sanctorum veritate exornat. Lessius lib. 2. cap. 32. dub. 3. num. 10. Ad attendendum tamen est hanc orationem pro diuino auxilio obtinendo non esse ita necessariam, vt semper Deus ad concedendum quodlibet auxilium illam exigat. Id enim falsum est, cum saepe ex sua benignitate nobis non petita concedat. Sed dicimus necessariam esse ad obtinendam perseverantiam in gratia longo tempore. Quia haec sine victoria per longum tentationum viginti, & sine specialis & continuo Dei auxilio esse non potest.

Hincque oritur ratio dubitandi. Quoniam tempore praecipuum orandi obligat? Videtur enim semper & omni tempore obligare, aut nunquam? Si enim hoc praecipuum ex verbis Scripturae colligendum est (vt verè colligi debet) continuo & incessanter obligat. Dixit enim Dominus Lucae 18. *Orate semper, & non desinetis.* Paulus 1. ad Thessal. *vt sine intermissione oratis.* & ad Coloss. *Orati in instanti.* Item Matth. 7. dixit Christus, *Peccata & scribitis.* Ergo ad recipiendum quodlibet beneficium saltem necessarium est oratio; vel si ad aliud quod necessarium non est, neque ad vllum necessarium erit. Quia non est vnde colligatur necessitas pro vno beneficio potius quam pro alio. Matth. 26. dixit Christus, *Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem.* Ergo pro obtinenda victoria cuiuslibet tentationis necessaria est oratio, vel pro nulla. Adde Christum Dominum nullum speciale praecipuum reliquit, praeter ea quae ad fidem & sacramenta pertinent. At fides esse potest absque oratione, cum ad bene orandum iam fides praesupponatur: sacramenta autem recipi possunt absque eo, quod recipiens speciale orationem fundat. Ergo ex praecipuo Christi specialis oratio necessaria non est. Restat ergo, vt solum sit necessaria ex praecipuo diuino naturali: Hoc est annexo ex diuina institutione gratiae ad beatitudinem necessaria. Sed hoc non apparet, quo fundamento firmo dici possit. Nam ad recipiendam primam gratiam in adultis (de quibus solum est dubium) oratio non videtur necessaria: siquidem eo ipso, quo adultus diuino auxilio supernaturali muniri, etiam conuersionem, iustificabitur. Sed hoc auxilium dari potest, & saepe datur absque petitione recipientis illud, vt contingit cum inuincibiliter petitionis oblitus de grauitate culpae propter Deum doler. Ergo. Ad conseruandam autem gratiam semel receptam, non videtur petio necessaria, tum quia haec conseruatio potest, etiam grauisissima tentatione molesteris; tum quia auxilium ad illius conseruationem absque petitione esse sola misericordia Dei sperari potest: tum & praecipue, quia si pro conseruatione gratiae necessaria est oratio, signandum est tempus huius necessitatis, quia alias culpabilis non erit quilibet omisso, cum pro quolibet signato tempore dicere possit, non esse illud tempus determinatum ad implendam hanc obligationem.

1. Nihilominus tamen recedendum non est à communi sententia, quae affirmat tempus huius obligationis non esse quodlibet instans vitæ, siue physicum siue mortale, vt aliqui haeretici dixerunt prout refert illos D. Augustinus *haeresi 37.* quia hoc est regulariter hominibus impossibile: Sed tempus huius obligationis arbitrio prudentis determinandum esse, ita vt aliquoties in vita huius obligationis satisfacias, neque permissas multum differat. Censet tamen dilationem huius mensis grauem esse. Nam cum singulis diebus tot tentationes occurrant, tot pericula adit gratiae admittendæ, auxiliiumque diuinum necessarium sit ad hanc omnia superanda, si pro vno mense omittas à Deo petere, merito periculum iocundis illo carendi, saltem quod efficiat. Sic docet Suarez lib. 1. de orat. cap. 21. num. 16. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 37. dub. 3. num. 12. Aduertunt tamen Suarez, & Lessius, & Valentia 2. 2. disput. 6. quæst. 2. p. 3. in fine, neminem nisi omnino perditum omittete huius obligationis executionem cum rarissimo sit, qui integro mense abstineat ab oratione.

Praeter supradictum tempus huius obligationis, aliqui euentus enumerantur à Doctoribus, in quibus videris obligatus orare. Primum, cum grauisissima viget tentatio. Secundò, cum opus arduum aliquod aggredieris. Tertio, cum te contritione vel sacramento ad gratiam vis disponete. Quarto, cum proximus in periculo peccandi versatur, neque consilio aut alia via averti potest. Sic Lessius & Valentia *supra*, & ex parte consentit Suarez num. 17. Hæc addit Syluester *Verbo oratio. quæst. 8.* cum primum incipit oratione vti, quia tunc ad Deum se debet conuertete, ac proinde ipsum orare, vt te ad conuersionem disponat. Secundò, cum audis sacrum ex obligatione, quia tunc saltem teneris orantibus assistere, & medijs illis orare. Probabilis est obligatio in his euentibus, sed quia durum est obligationem præcepti toties multiplicari; idèò existimo æqualiter supradicta temperanda esse. Et quidem si agnoscis te vigenti grauisissima tentatione, quæ te in periculo conseruandi constituit, ad cuiusque victoriam (moraliter loquendo) extraordinario Dei auxilio indiges; omnino credito te ex charitate obligatum esse orare, & petere à Deo et auxiliium quia debes apponete medium conueniens ad illius imperationem; alias valde negligens eris tuæ salutis. Sic Lessius, Valentia & Suarez *supra*. Idemque, & eadem ratione dicendum est de opere alias arduo, & difficili, vt de martyrio. Tertius casus regulariter verus non est, vt dicit Suarez *dicto cap.*

ult. num. 17. quia ex cogitatione diuina offensa auxilio ordinario adiuuus te ad recipiendam gratiam potes disponete, quia petitione aliqua præueniaris. Quartus casus de necessitate proximi verus est, si moraliter ex illis nulla alia via praeter orationem ei subuenire posse, & orationem habituram effectum. Quia ex charitate proximo debita teneris, eius bonum spirituale procurate, cum facile possis, alias non teneris. At ratio hæc contingit, sic Lessius lib. 2. cap. 37. dubio 3. num. 12. cum Nauar. lib. de orat. cap. 3. num. 14. Non tamen requiritur, vt certo cognoscas orationem profuturam, sufficit si cum magna probabilitate id opineris. Suarez lib. 1. de orat. cap. 21. num. 17.

Casus tamen relati à Syluestro minorem probabilitatem habent. Nam de instanti vltus rationis reiciendus est. Tum quia illa obligatio de conuersione ad Deum in primo instanti vltus rationis non est adæquate firma. Tum quia illa esse potest absque oratione. Quæ enim repugnantia inueniri potest in eo, quod excitatus per fidem moueris immediate ad uolitionem seruicij Deo, cuiusque præcepta implendi, excitari autem per fidem, priusquam contententer oras, videtur necessarium, quia orationem fides antecedit iuxta illud Pauli à Rom. 10. *Quomodo inuocabunt in quem non crediderunt.* Alius verò casus de præcepto audiendi Missam non est ad rem, quia in præfenti non inquirimus de obligatione orationis publicæ, sed priuatae & personalis. Concedo namque te satisfacete obligationi publicæ orandi pro populo, si sacro assistas cum debita attentione, & reuerentia: at nullo modo satisfacis obligationi priuatae orandi, cum viget tentatio, & in periculo peccandi constitutus es, & in alijs euentibus. Hæc enim priuata oratio pro cuiuslibet necessitate imponitur, quæ cum diuersa in singulis reperitur, diuersum tempus expostulat: ac proinde non erat conueniens, vt solum tempus sacrificij quod omnibus commune est, omnes obligaret. Nota te saepe ab obligatione in supradictis casibus contingente excusari, quia obligationis inuincibiliter obliuisceris, cum nec cognoscas grauitatem tentationis, nec periculum, nec orationis necessitatem. Sic Valent. 2. 2. disput. 6. quæst. 3. in fine. Less. lib. 1. c. 37. dub. 3. n. 12. Suarez lib. 1. de orat. c. 30. n. 18. in fine.

5. Ad rationem dubitandi respondeo obligationem orationis deduci ex verbis Christi iuncta explicatione Scholasticorum & Patrum, ex quibus constat illis verbis, sine intermissione, semper, continuo, solum indicare frequentiam orationis, non physicam & tealem continuationem. Cæterum *verbo oratio hæresi 2.* Suarez lib. 1. de oratione cap. 30. num. 7. Valentia 2. 2. disput. 6. quæst. 2. p. 9. circa finem. Quæ autem frequentia sub præcepto continetur, explicatur Doctoribus, & praecipue declarantur, pro obtinendo auxilio ad perseverandum in gratia, vincendamque periculofam tentationem esse orationem necessariam; ne temeritatis & superbiae arguaris spernens diuinum auxilium tibi esse concedendum uegligens à Deo petere.

6. Sed inquis an omittens orationem peccas, non solum contra illam virtutem, ad cuius conseruationem oratio necessaria reputatur, sed etiam contra religionem. Verbi gratia, vigetis tentatione periculosa aduersus castitatem, omittis orationem, quæ debebas obtinere à Deo auxilium ad tentationem vincendam: succumbis, peccasne solum contra castitatem, seu etiam contra religionem? Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 3. in fine, videtur existimare solum contra castitatem te esse peccaturum, quia solum ex periculo violandi castitatem culpabilis existit omisso orationis. Cæterum credo satis probabile esse, te non solum contra castitatem, sed etiam contra religionem peccare. Cum enim quælibet virtus sua tempora determinata habeat, in quibus obliget, & religio obliget ad exhibendam Deo cultum media oratione, & petitione tempore necessitatis propriæ, & alienæ, efficitur sanè te peccaturum aduersus religionem, si illo tempore orationem omittas. Sic Suarez lib. 1. de orat. c. 29. à num. 8. cum D. Thom. q. 88. art. 3. ad 2.

DISPUTATIO II.

De speciali oratione ab Ecclesia instituta horarum Canoniarum.

HVCVSQVE de iis, quæ pertinent ad orationem in communi sermonem fecimus; restat agere de speciali oratione ab Ecclesia instituta, quæ diuinum officium vocatur. Neque animus est immorari in probanda illius institutionis conuenientia, cum satis per se nota sit. Quid enim apertius excogitari poterat ad Deum laudandum, gratias referendas, mentem instruendam, quam canonicum officium; quod plenum est verbis ab Spiritu sancto dictatis, sanctorum Patrum sententijs & exemplis, & tam admirabili ordine dispositum, vt inde solum colligi possit Spiritu sancto inspirante compositum esse. Et quæ de causa vocatur diuinum officium, quia nihil eo postulati potest

potest diuinitati congruentius, nihil magis plium & religiosum; quam iis precibus Deum, laudare & honorare. Appellatur item Horæ canonicæ; quia certis horis recitandum est iuxta canonicas functiones. Dicitur pensum, quia ad illud recitandum obligatur clericus quasi ad pensum & tributum soluendum. Appellatur tandem Breuiarium, quia est summa & compilatio eorum, quæ ad laudem Dei, & gratiarum actionem, & nostram institutionem pertinere possunt. Vide de iis omnibus Bellarminum tom. 4. *controuers. tit. de bonis operibus lib. 1. cap. 10.* Valentiam 2. 2. *disp. 6. q. 2. p. 10. §. 1. Less. lib. 2. cap. 37. dub. 8.* Bonac. *de horis canonicis disp. 1. q. 1. p. 1. propositione 1. Suar. lib. 4. de orat. c. 3. & sequentibus.*

Ut autem cum distinctione in hac disputatione procedamus primò examinandum est, quæ personæ obligentur ad hanc orationem? Secundò quid sit recitandum? Tertio. Quomodo recitandum sit? Quarto. Quo tempore, & quo loco? Quintò. De grauitate huius obligationis? Sextò. Quæ causæ ab hac obligatione excusent? Septimò. Quæ pœnæ sint appositæ non recitantibus?

PUNCTUM I.

Quæ personæ obligentur horas Canonicas priuatim dicere.

OMnes conueniunt Clericos in maioribus ordinibus constitutos, beneficiatos, & religiosos professos, choro ex professione deputatos, obligatos esse horas canonicas singulis diebus recitare: sed vnde hæc obligatio nascatur, an ex iure naturali & diuino, an positio scripto, an solum ex consuetudine aliqua, est controuersia. Dicendum tamen est ad has horas determinatè recitandas ex iure diuino nullam esse obligationem. Suarez tom. 2. *de relig. lib. 4. de orat. cap. 16. num. 2.* Azor. 1. p. lib. 10. *c. 4. sine.* Quia licet clericis, beneficiatis, & religiosi specialem obligationem habeant orandi pro populo, vt verè habent, non tamen habent ex iure diuino obligationem orandi hac speciali forma, quæ non à iure diuino, sed ab Ecclesiastico facta est. At quia Ecclesia habet specialem obligationem orandi, determinatè has preces, idè aliquo modo dici potest ex iure diuino obligari. Posito ergo ex iure diuino esse obligationem, videamus quæ & qualis sit. Et claritatis gratia. Primò, dicamus de Clericis. Secundò, de Beneficiatis. Tertio, de Religiosis.

§. I.

Expenditur Clericorum obligatio.

- 1. Omnes Clerici in sacris hanc habent obligationem.
- 2. Clerici in minoribus constituti hac non tenentur, ratione inquam ordinis.
- 3. Proponitur sententia & argumenta, quibus probatur non posse Episcopum clericis sua diocesis hanc obligationem imponere.
- 4. Probabilius est imponere posse.
- 5. Nullibi creditur esse impostum, & quid de obligatione recitandi orationes tempore ordinationis imp. sit.

ET quidem Clericos, Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos hanc obligationem sub graui culpa habere ex iure positio communis fere sententia. De Presbyteris probat textus in *cap. Presbyter, de celebratione Miss. rum. ibi, Presbyter m. n. è matutinali officio expleto pensum seruitutis sua canendo primam, tertiam, sextam, nam vesperamque persoluat.* De Diacono & Subdiacono probatur *ex cap. Dolentes, eodem titulo de celebratione Missarum, vbi præcipit Innocentius II. cum Concilio generali Pizatiis, & minoribus clericis in virtute sanctæ obedientiæ, vt diuinum Officium nocturnum pariter & diurnum quantum eis dederit Deus, studiosè celebrent pariter & deuotè. Idem etiam probatur *ex cap. si quis presbyter 9. 2. d. ibi, Si quis presbyter aut Diaconus, vel quilibet clericus Ecclesia deputatus, si intra ciuitatem fuerit, aut in quolibet loco, in quo Ecclesia est, & ad quosdianum stallendi officium matutinis vel vespertinis horis, ad Ecclesiam non conuenerit, deponatur à clero, si non castigatus veniam ab Episcopo per satisfactionem voluerit promereri.* Verùm huiusmodi textus aliqui infirmant dicentes, ex illis non conuincit clericos in sacris obligatos esse ad officium diuinum priuatim recitandum. Nam *cap. Presbyter, solum de sacerdotere rectore Ecclesiæ loquitur, cap. Dolentes, non exprimit factis, qui clericis sint illi minores, poterant enim intelligi de presbyteris & clericis, qui sine dubio minores clericis sunt comparatione prælatorum. Cap. 5. Si quis presbyter, loquitur de clericis alicui Ecclesiæ deputatis & de officio publico, & de obligatione illud dicendi in Ecclesia, Quapropter Nauar. *de horis canonicis, c. 7. à num. 2. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 5. quæst. 1. Suar. lib. 4. de oratione cap. 16. num. 9.* quos alij sequuntur, dicunt ex iure scripto non factis conuincit hanc obligationem pro omnibus clericis in sacris constitutis: sed illam ex consuetudine firmatam esse, & hoc suf-**

ficit. Præterquam quod Concilium Basiliense *sess. 21. expressè* supponit hanc obligationem, quod Concilium quoad causas beneficentiales & censuras, & articulos contra hæreticos definitos approbatum fuit. Adde sessionem illam fuisse ante schismata, vt notauit Valquez *de benef. cap. 4. §. 1. dub. 1.* Aduerto tamen debere hos clericos ordines suscepisse sponte, non coactè, quia hæc obligatio annexa est ordini sponte suscepto. Sic Nauar. *cap. 22. num. 51. ad finem, Emmanuel d. verbo. ordo, tit. 24. Sanchez lib. 7. de impedimentis disp. 29. num. 7.* si tamen liberè utatur ordine accepto, tunc ad omnia illi annexa obligatur, quia per illum vsum liberum ratificat ordinem; sic Sanchez *supra num. 9.* cum aliis. Et idem est dicendum de ordinato in sacris ante pubertatem, vt idemmet Sanchez probat *disp. 30. num. 10. præcipue num. 12. 13. & c.*

Clerici verò in minoribus constituti ex recepta fere omnium sententia hac obligatione non tenentur, neque ad Psalmos, neque ad officium Beatæ Virginis, neque ad Canticum gradum, Ita Valquez *dub. 2. Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 9. n. 46.* Neque obstat textus in *cap. Si quis presbyter 9. 2. d. vbi de quolibet clerico Ecclesiæ deputato cauetur obligatum esse ad horas canonicas dicendas. Non inquam obstat, nam loquitur de clerico Ecclesiæ deputato per beneficium, non per ordinem, quia si de deputazione, quæ ex præcisa ordinatione procedit, loquetur; sufficeret dicere, quilibet clericus absque additione illorum verborum Ecclesia deputatus.*

An autem Episcopus possit hanc obligationem iis clericis suæ diocesis imponere? Negat Soto *lib. 10. de iustitia quæst. 5. art. 3. Valentia 2. 2. disp. 6. quæst. 2. p. 10. §. 2. Azor. lib. 10. cap. 5. quæst. 4. Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 46.* Suarez *lib. 4. de oratione cap. 16. in fine.* Mouentur primò; Quia non videtur licere Episcopo onus perpetuum ordinatis imponere, quod non est à Pontifice impostum. Quia non licet ipsi grauate clericos suæ diocesis specialibus abque speciali causa quæ in presenti non apparet. Secundò; Non licet Episcopo, tempus & ætatem ordinandorum immutare postulando ætatem pro subdiaconatu, quæ petitor pro diaconatu, & pro diaconatu, quæ petitur pro presbyteratu, & pro presbyteratu, quæ petitur pro Episcopatu. Ergo neque licet hanc libertatem, quam ordinati in minoribus obtinent, non recitandi horas canonicas, tollere. Limitant Azor. & Suarez hæc sententiam, vt intelligatur de ordine perpetuo & ordinatione annexo. Nam à temporalis affirmant ab Episcopo imponi posse. Non enim extra potestatem Episcopi est, quod non possit ordinatos in minoribus obligare, vt bis vel ter officium diuinum dicant, Vt sic aliquo modo intelligant se disposti ad obligationem, quam successu temporis debent subire, si ordines maiores recipiant.

Nihilominus tamen credo probabilius posse Episcopum hanc obligationem clericis suæ diocesis imponere. Sic docet Nauar. *de horis canon. cap. 7. Bonacina disp. 1. de hor. can. quæst. 2. p. 3. num. 2. vers. Ad d.* Ratio est, quia hoc præceptum non derogat legem vniuersalem, & ex alia parte est de re honesta, & que potest ab ordinatis impleri. Ergo nulla est causa, ob quam Episcopo negetur potestas hoc præceptum imponendi sibi subditis, consequentia est legitima. Antecedens probò. Nulla enim est lex vniuersalis, quæ postiuè hos clericos eximat ab obligatione, sed solum lex, quæ de his horis recitandis fertur, quæ illos non comprehendit. Ergo impositio huius obligationis non contradicit alicui legi vniuersali. Deinde est obligatio de re honesta, vt constat, & que faciliè potest ab ordinatis impleri, si sint in ætate ad beneficium requisita constituti: facti possent & deberent si beneficiati essent: ergo. Adde consuetudinem introduci posse hanc obligationem, fatetur Lessius, & Suarez, & Azor. Ergo ex autoritate Episcopi, quæ inferior non est authoritate clericorum consuetudinem introducentium. Neque obstat contraria. Concedo namque Episcopum singulariter grauate clericos suæ diocesis absque speciali causa, sed hæc contingenter & rarò inueniri potest. Esset autem causa sufficiens, si videret expediens esse ad tenendam Clericorum distractionem hoc onus illis imponere. Ad secundum, concedo non posse Episcoporum limitare, neque extendere tempus, & ætatem ordinandorum, quia derogaret legem vniuersalem tempus & ætatem determinantem: bene tamen posse imponere clericis hoc onus, quia in hac impositione nulla legis sit derogatio. Sicut nullam legem derogat Episcopus cum præceptum de nouo facto seruando in sua diocesi imponit.

Cæterum etsi hoc ita sit, nullibi credo tale præceptum neque consuetudinem esse. Immo probabile existimo, cum Episcopus ordinatis iniungit aliquos Psalmos & Litanias recitandas, nolle sub graui culpa obligare, sed ex quadam honestate & decentia; sic docet Soto *lib. 10. quæst. 3. art. 3. Valent. disp. 6. quæst. 2. p. 10. §. 2. in principio,* vbi dicit hos ordinatos non teneri ex iure diuino, aut naturali magis quam laicos ad aliquid specialiter recitandum. Consentit Lessius *l. 4. de or. c. 16. num. 14.* Sufficiens enim suo muneri satisfaciunt, si Ecclesiæ in gradu accepto deserviant.

Expenditur obligatio beneficium habentium.

- 1 Beneficium omnes hanc sustinent obligationem.
- 2 Sub beneficio comprehenditur in presenti praesentium.
- 3 Item capellania collativa.
- 4 Comprehenditur commenda.
- 5 Vicaria beneficij probabile est non comprehendit.
- 6 Pensio in presenti à ratione beneficij excluditur.
- 7 Item conditoria cum futura successione.
- 8 Beneficium cuius fructus sunt exigui, qui defendunt, & quibus probent non obligare ad recitationem.
- 9 Probabilis est oppositum.
- 10 Aliqua inferuntur notabilia ex superiori doctrina.
- 11 Beneficium cuius fructus tua culpa non recipis, te obligat recitare.
- 12 Idem si pro aliquo tempore copiosus non accipias.
- 13 Idem iuris est si speras accepturus.
- 14 Item si beneficium accipias ex resignatione, cum obligatione satisfaciendi eius muneris tamen fructus non recipias.
- 15 Quid de beneficio nullam administrationem requirent?
- 16 Si ex fraude aut vi impediatis fructus recipere, non teneris recitare.
- 17 Limitat Suarez, si in perpetuum fructibus priveris.
- 18 Limitatio non admittitur.
- 19 Quid de consuetudine Ecclesie non recipiendi primo vel secundo anno ullos fructus? Responditur ut probabilis obligationem esse recitandi.
- 20 Titulum beneficij cum se possessionis & fructus obligare, qui sentiant.
- 21 Negant alij.
- 22 Qui defendunt requiri pacificam possessionem.
- 23 Si tua culpa possessionem non accipis, obligaris.
- 24 Quomodo obligeris habens possessionem beneficij litigio am.
- 25 Habens solum titulum & impeditus à possessione ob causam sibi involuntariam non obligatur.
- 26 Habens plura beneficia debet ne pluries recitare? proponitur ratio dubitandi.
- 27 Certum est unica recitatione fieri satis.
- 28 Habens beneficium & pensionem satisfacit horas canonicas recitans.
- 29 Supradictus beneficiatus, vel beneficiatus & sacerdos omittens officium diuinum unum tantum peccatum committit.
- 30 Impediri iniuste aliquem à beneficij confectione non obinde tenetur recitare.

1 Secundum genus personarum, quae obligantur ad horarum recitationem sunt, beneficia siue curata siue simplicia habentes. Constat ex Concilio Lateran. sub Leone X. sess. 9. de reformatione Curiae, §. statim quoque & ordinamus, & ex motu quodam Pij V. qui est 138. illius Pontifici, editio an. 1572. duodecimo Kalen. Octob. quem refert Nauar. sum. cap. 25. num. 122. & Bonacina de horis canonicis disp. 1. §. 1. debet tamen, qui habet beneficium libere recepisse, non coactè, vt de ordinato diximus. Quare non obligabitur ad horas ob coactam receptionem beneficij, nisi velit stipendio illius frui, quia tunc ratione illius voluntatis remittit coactionem. Vt bene Lessius lib. 2. c. 34. dub. 31. num. 174. Hoc posito circa hanc obligationem aliquae difficultates enodandae sunt.

Prima. Quid nomine beneficij intelligatur? Respondeo. Clarum est intelligi Episcopatum, Rectoriam, Canonicatum Dignitatem, Praeposituram, & similia. Quia haec nullus dubitatur verè & propriè beneficia esse. Sed de Praetimonialibus, Capellanis, & Vicariis, & Pensionibus, & Coadiutoriis est solum dubitatum. De his ergo.

2. Dico primò. Sub nomine beneficij ad hunc effectum comprehendit Praesentia, quae sunt portiones quaedam ex beneficij redditibus deductae, & adolescentibus assignatae vt sustententur in studiis, & sic erudiri tandem possint Ecclesiae deferre. Nam licet probabile sit beneficia propriè esse, non tamen est probabile ad officium canonicum non obligare. Quia ad hunc effectum sub beneficiis ea comprehendit Pius V. in sua Constitutione, vt constat ex illis verbis Declarantes praesentia praesentiales pensiones, & quacumque alia beneficia nullam omnino seruitum habentia obtinentes, cum praedictis pariter comprehendit, & notauit Vasquez opusculo de benef. c. 4. §. 1. dub. 5. in principio. Franciscus Suarez de horis canonicis lib. 4. c. 22. n. 10. & alij communiter.

3. Secundò, dico comprehendit capellaniam collatiuam, id est, quae auctoritate Episcopi creata est, & ab ipso conferitur, etiam si ex patrimonio laicorum sit instituta, & ipsi nominatio seu praesentatio referuata. Quia habet omnes qualitates ad beneficium requisitas. Scilicet conferri à Praetato & personae Ecclesiae.

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. II.

fiatice, & ad officium Ecclesiasticum, sic Vasquez supra dub. 3. num. 9. Suarez num. 11. & sequentibus. Bonacina disp. 1. de horis can. quest. 2. p. 4. num. 6. Azor. 1. p. lib. 10. c. 3. quest. 5. Garzia de benef. 1. p. c. 2. num. 81. Quod etiam verum habet, etiam si haec capellania sit ad nutum amouibilis. Et generaliter de quodam beneficio manuali (vt vocant) idem est dicendum. Nam pro illo tempore, pro quo capellaniam habes, habes ius percipiendi fructus, & proinde dici debes habere beneficium ad huiusmodi effectum. Adde tale ius perpetuum esse ex se, quia pro nullo tempore terminato conferitur, etiam si seclufa forma impediti possit. Sic Azor supra c. 4. quest. 2. Garzia 1. p. c. 2. n. 82. Perez de Lara de capella lib. 2. c. 6. num. 15. Suarez c. 22. num. 16.

4. Tertio, dico comprehendit Commendam. Nam licet beneficium propriè non sit, subire tamen debet commendatarius illius onera & obligationes. Sed hoc intelligitur de commenda in vtilitatem commendatarij facta. Quia talis commendatarius habet ius percipiendi fructus ex tali commenda, & consequenter aequiparatur titulo beneficij. Item commendatario commendatur beneficium, vt omnia illius onera subeat, sed vnum ex praecipuis oneribus beneficij est obligatio ad horarum recitationem. Ergo hanc commendatarius habet. Et ita tradit Suarez lib. 4. de hor. can. c. 22. n. 15. Vasquez de benef. c. 4. §. 1. dub. 3. fin. Azor. 1. p. lib. 10. c. 3. quest. 6. Bonacina disp. 1. de hor. canon. quest. 2. p. 4. n. 2. Secus verò est de commenda in vtilitatem Ecclesiae per quam non datur potestas disponendi de fructibus. Garzia 3. p. de benef. c. 1. n. 105.

5. Quarto, dico probabile esse non comprehendit Vicariam beneficij vnicuique religioni, aut Ecclesiae parochialis vacantis, vt ex vi illius teneatur Vicarius horas canonicas recitare. Quia ille Vicarius non reputatur iure, & re ipsa beneficiarius, sed beneficiarij substitutus; sicut si à proprietario eo ob absentiam, aut aliud impedimentum nominaretur, & ita tradit contra Suarez dicto cap. 22. n. 15. Garzia de benef. 3. cap. 1. num. 106.

6. Quintò, dico excludi à ratione beneficij obligantis recitari officium diuinum pensionem, quae beneficio imponitur in subsidium resignantis beneficium, vel ob aliam causam. Quia haec pensio propriè beneficium non est, cum non sit ius percipiendi fructus ob aliquod Ecclesiasticum officium, sed potius est ius percipiendi fructus beneficij ab eo qui titulum beneficij habet. At huiusmodi pensionarius obligatus est officium paruum B. Mariae recitare: quia ita cauetur expressè in supradicta bulla Pij V. Debet autem pensionarius pensionem habere tanquam clericus, vt hanc obligationem subeat. Tunc autem dicitur pensionem quis habere tanquam clericus, quando necessariò debet esse initiatus prima tonsura, vt illam recipiat; secus quando hanc qualitatem non requirit. Contingit enim aliquando dari quibusdam pensionem titulo seculari, eò quod sint de Ecclesia beneficiati, vel ob aliquam operam temporalem, scilicet pulsandi cymbala, aperendi templi fores, gubernandi horologium, docendi pueros & similia, & ita tradunt Valent. disp. 6. quest. 2. puncto 10. §. 2. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 4. quest. 3. Suarez de relig. tom. 2. lib. 4. de hor. can. cap. 22. num. 6. Bonacina disp. 1. de hor. can. quest. 2. p. 4. num. 8. Aduerto tamen huiusmodi pensionarij, qui sacrum ordinem non habent, si efficiatur miles & ordinis militaris, cum indulto retinendi pensionem, satisfacere obligationi recitandi, si orationes Dominicas, & Angelicas à religione praecipuas recitet. Quia Pius V. solum obligare voluit ad recitationem officij B. Virginis eos pensionarios, qui aliàs ad nullas preces adstricti erant. Sic docet relatus alius Garzia de beneficiis 3. p. cap. 1. num. 117. & Bonacina disp. 1. de hor. can. quest. 2. p. 4. num. 2. Secundò, aduerto pensionarium si vellet loco officij parui B. Virginis, officium magnum recitare, abundantius obligationi satisfacere. Quia intentio Pontificis fuit releuare pensionarios ab onere recitandi officium Canonicum, imponendo illis minorem obligationem casu, quo illam grauiorem non subirent. Sic Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 22. n. 6. Bonacina num. 9. Garzia n. 19.

7. Sextò, dico coadiutoriam concessam alicui, assignata aliqua portione pro congrua, & cum futura successione, non esse beneficium, neque obinde ad horas canonicas obligare. Sic Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 22. num. 19. Azor. lib. 10. quest. 1. cap. 4. Garzia 3. p. cap. 1. num. 109. Bonacina disp. 1. quest. 2. puncto 4. num. 13. & 15. & 16. Quòd autem coadiutoria quatenus talis beneficium Ecclesiasticum non sit (praeterquam quòd sic declarauit Paulus V. vt testantur Suarez & Bonacina & Garzia supra) probatur. Quia coadiutori datur potestas succedendi in beneficio post proprietarij mortem. Ergo non conferitur illi beneficium proprietarij aliàs idem beneficium in duobus existeret. Neque obstat mortuo proprietario non requiri nouam coadiutoria, beneficium tunc proprietarij conferitur coadiutori, non absolute, sed dependenter à proprietarij morte: quare mortuo proprietario, tunc habet effectum collatio, & coadiutor beneficium obinet. Vocatur autem Canonicus, tum ob ius succedendi; tum ob vocem in capitulo, tum ob sedem in choro etiam post proprietarij. Quòd si dicas coadiutoriam non esse beneficium proprietarij, esse tamen aliud distinctum beneficium; eò quod sit ius percipiendi

B

perci

percipiendi fructus ob aliquod Ecclesiasticum officium, verbi gratia, assistendi in choro, dicendi Missas, ministrandi Sacramenta, &c. Respondeo coadiutoriam non esse ius percipiendi fructus, quia non ob coadiutoriam illos percipit coadiutor, quasi ex titulo, sed in stipendium laboris, quem subit ob proprietariam, aliis quilibet substitutus diceretur beneficiatus. Posito autem coadiutoriam non esse beneficium, ex nullo capite ad horas canonicas obligatur coadiutor. Omitto dummodo expressè ad hanc obligationem subeundam non actetur coadiutor ex indulto Pontificis, aut ex pacto cum proprietario. Quia tunc ratione pacti, vel Pontificis præcepti deberet horas canonicas recitare. Proprietarius tamen non ob id à recitando excusaretur, sic docet Bonac. de hor. can. disp. 1. quæst. 2. part. 4. à num. 13. & alij multi.

8 Secunda difficultas est. An beneficium, cuius fructus exigui sunt, obliget ad horarum recitationem? & quidem si beneficium nullos haberet fructus, beneficium non esset. Quia non esset ius percipiendi fructus ob aliquod Ecclesiasticum officium (quæ est beneficii definitio): ac proinde ex illo nulla nasceretur recitandi obligatio. Sic Garzia de benef. part. 3. cap. 1. num. 41. Suarez lib. 4. cap. 19. num. 6. Sed quando fructus sunt adeo tenues, ut non sufficiant ad bonam partem moderatæ clerici sustentationis est celebris opinio Dominici Soti. lib. 10. de iustitia quæst. 5. art. 3. asserentis non obligare. Sotum sequuntur aliqui recentiores Man. Roder. tom. 1. sum. cap. 140. numero tertio, Vega 1. p. cap. 128. casu 13. Petrus de Ledesma. 2. tom. sum. tract. 9. cap. 4. conclus. 6. difficult. 4. Lessius lib. 2. de iustitia cap. 34. dub. 31. num. 169. reputat probabile de beneficio non attingente 15. annuos aureos singulis annis. Consentit Valquez de benef. cap. 4. §. 1. dub. 5. in fin. Si beneficium habet alia onera, ob quæ possit dari. Item docet Malderus de virtutibus tract. 10. cap. 2. dub. 3. vers. Nihilominus ubi expressè requiritur ad hanc obligationem inducendam, ut beneficium attingat tertiam partem sustentationis clerici. Aragon 2. 2. quæst. 83. art. 12. recitatur (sed immerito) recentiores communiter sequi hanc opinionem. Quæ autem dicenda sit bona pars sustentationis? Sotus ad 10. aureos extendit. Lessius ad 15. Aragon prudentis arbitrio relinquit, & certè nisi tertiam partem attingat dici non potest attingere bonam partem sustentationis. Quæ propter si hæc sententia vera esset, beneficium cuius redditus hoc tempore non attingunt triginta, vel quadraginta aureos nequaquam dici potest attingere bonam partem sustentationis moderatæ, ut bene notat Suarez lib. 4. cap. 21. num. 2. Quibus enim decem tempore Soti sufficiebant, modo triginta non sufficiunt.

Duplex est fundamentum huius sententiæ. Primum est, beneficium tenue reputari in iure pro non beneficio, quia fructus exigui reputantur nulli, iuxta illud parum pro nihilo reputatur, fauenteque textus in cap. 18. c. 1. de præben. in 6. ubi potestatem habens conferendi beneficium alicui personæ, non potest illud eidem conferre, si beneficium habeat sufficiens: tacitè indicatur illud solum non esse beneficium, cum habenti insufficiens bene possit conferre. Ex hoc fundamento inferitur nullam obligationem recitandi habere accipientem tale beneficium.

Secundum fundamentum est. Quia beneficium, quod nullos habet fructus non obligat ad horarum recitationem. Tum quia non est beneficium verum, sed fictum. Tum quia non potest ad onus obligare cum non det commodum. Non enim potest obligare ad seruendum altari, quem non valet ex altari sustentare. Sed beneficium tenue non valet beneficiatum sustentare. Ergo neque valet obligare ad seruendum altari in recitatione horarum. Hæc ratio ad summum probat non valere obligare ad seruendum altari singulis diebus, non tamen probat non posse obligare beneficiatum ad seruendum altari, & recitandas horas aliquibus diebus, quorum sustentationi redditus sufficiunt. Eaque de causa dixit Lessius dist. cap. 34. dub. 31. num. 169. percipientem aliquos fructus ex beneficio aliquoties teneri per annum recitare, verbi gratia, festis & Dominicis.

9 Nihilominus tenenda omnino est contraria sententiæ; affirmans beneficium exiguos fructus habens obligare ad horarum recitationem singulis diebus. Sic post alios antiquiores docet Nauartus de orat. cap. 7. numero vigesimo septimo, Covarruias lib. 3. coniar. cap. 13. num. 8 §. 12. Valent. 2. 2. disp. 6. quæst. 2. puncto 10. §. 7. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 3. quæst. 3. Bonacina disp. 1. de hor. can. quæst. 2. punct. 4. numero decimo septimo, Garzia 3. part. cap. 1. num. 39. Suarez lib. 4. cap. 21. num. 3. & sequentibus, & alij innumeri apud ipsos testantes esse communem sententiam. Ratio præcipua est. Quia beneficium habens tenues fructus verè est beneficium; quia est ius percipiendi fructus ex speciali titulo. Sed beneficio absque villa distinctione pinguis, vel tenuis annexum est onus recitandi ex Concil. Lateran. & ex Bulla Pij V. Ergo. Consequentiæ & minor propositio videntur clarè maiorem probare. Nam beneficium tenue reddit beneficium eodem modo exemptum, ac privilegiatum sicut beneficium pingue. Item sus-

pensus à beneficio, tam est suspensus à beneficio tenui, quam à pingui.

Dices beneficium tenue esse propriè beneficium, at non esse verisimile voluisse Ecclesiam hoc graue onus recitandi ei annexere; quia iustitia, & æquitas pollulat ut stipendium labori correspondeat. Quapropter cum Ecclesia dicit, beneficium dari propter officium, intelligi debet de beneficio congruo competentis officio exhibendo.

Sed contra, quia illa limitatio videtur sine fundamento, cum in iure nullum detur ad illam adituendam: imò potius contrarium, non leuiter colligitur ex cap. Clericus 91. d. v. clerico qui ex Ecclesia sibi commissa commodè sustentari non potest, dicitur, ut quærat sibi victum & vestitum ex artificio, vel agricultura, post sui muneris & officij pensum perfolutum. Secundo, quia obligatio ad recitandum, optimè potuit ab Ecclesia imponi cuiuslibet beneficiato, etiam si exiguos fructus reciperet, sicut potuit imponi cuiuslibet clerico in sacris nullos fructus reciperenti; quia hoc onus optimè compensat honore, exemptione & privilegijs, quæ beneficiato conferunt. Neque enim onus recitandi ita graue est, ut exiguis fructibus, & hoc honore, & privilegijs abundè non compensetur.

Et ex hoc patet responsio ad fundamenta contrariæ sententiæ Dominici de Soto.

10 Ex quo infero. Primò, mihi non videri probabile beneficium, cui nullum aliud onus, & officium est annexum, deobligare beneficium à recitatione horarum ob exiguos fructus. Quia ex suppositione, quod beneficium sit, non potest deobligare ab aliquo officio Ecclesiastico. Alias non esset vera illa regula cap. vi. de script. in 6. beneficium dari propter officium.

Secundo, infero si beneficium habet alia onera annexa ut Missas, assistentiam in choro, &c. quæ si per teipsum præstet, potes obtinere saltem tertiam partem tuæ moderatæ sustentationis, credo probabile non esse te deobligatum esse à recitatione horarum, & quod alijs exequentibus ea munera dones. Nam hoc est per accidens: & non debet beneficii naturam mutare. Et ita tradit Suarez lib. 4. de horis can. cap. 21. num. 10. Neque valet dicere fructus illius beneficii esse stipendium iustum, & æquale illarum functionum. Ergo contra rationem imponit ultra illas, obligatio recitandi absque villo stipendio. Non, inquam valet; Nam illud stipendium, quod videtur iustum illarum functionum: Primò, & per se datur ob recitationem horarum, & vtopre quæ est præcipuum beneficii officium.

Tertiò, infero, si tibi adolescenti concedatur capellania, vel aliud beneficium, cui est annexum onus dicendi aliquas Missas, pro quibus omnes fructus beneficii iustissimi, te deobligatum non esse à recitatione, quia fructus, quos iustissimi, verè acquiris, & consequenter tibi dantur Missas dicendas, & officium recitandum. Si enim habilis esses ad Missas dicendas, dubitari non potest te tunc obligatum esse recitare ex vi beneficii. Ergo etiam quando per alium hanc obligationem exequeris. Quia posse ponere substitutum in aliqua obligationis parte non te eximit ab obligatione personali recitandi, quam in alium transferre non potes. Sic Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 31. num. 172. Azor. 1. p. lib. 10. c. 4. §. 8. Bonacina disp. 1. de hor. can. §. punct. 4. m. 20.

Quartò, infero beneficium habentem plura beneficia tenuia, quibus omnibus competentem possit magna ex parte sustentari, etiam si quolibet insufficiens sit, obligatum esse ad recitationem horarum; neque contrarium esse probabile. Ita docet Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 21. num. 12. Garzia 3. p. de benef. cap. 1. num. 39. in fin. Bonacina disp. 1. quæst. 2. punct. 4. num. 18. Ratio est; quia iste beneficiatus iam recipit ab Ecclesia iustum stipendium oneris impensis, quod verò illud stipendium beneficium uno vel pluribus accipiat accidentarium est.

Cæterum communis est Doctorum sententia, omnes Clericos, qui in sacris constituti sunt, licet nullum Ecclesiasticum Beneficium obtineant, ad horas Canonicas priuarim recitandas sub culpa mortali obligatos esse. Sumitur ex c. 1. de celebr. Missarum, quod sumptum est ex cap. Presbyter. d. 91. Sed quia in canone isto de solis Presbyteris mentio fit, ideo obligationem hanc, quatenus omnes Clericos in maioribus Ordinibus constitutos attingit, potius in generali Ecclesiæ consuetudine fundatam esse, notauit Nauart. cap. 7. num. 2. Azor cap. 5. quæst. 1.

Adde clericum non liberari hac obligatione tamen si excommunicatus, suspensus depositus, aut degradatus, sicut ex communi docet Nauart. cap. 7. num. 17. Angel. verb. hora. §. 5. & verb. degradatio q. 8. Azor. cap. 5. q. 6. Couar. 3. resol. cap. 13. m. 8. vers. duodecim. Auija de censuris p. 2. cap. 6. disp. 4. dub. 6. concl. 1. & p. 4. disp. 1. dub. 1. concl. 2. Rod. cit. cap. 14. concl. 14. Nec ex propria iniquitate commodum ferat.

De clericis autem in minoribus duntaxat constitutis, certum est primò, eos nullo iure vel consuetudine vniuersali obligatos esse ad Officium, vel Palmos, aliave certas preces recitandas. Ita docet Sotus lib. 10. quæst. 5. art. 3. Medina de orat. quæst. 7. in fine, Azor. cap. 5. quæst. 2. Tol. lib. 2. cap. 12. princ. Suarez cap. 16. ad finem Lessius num. 46. & 47. aliisque communiter, contra Abb. in cap. 1. num. 2. de celebr. Missarum.

Ad extremum monendum obligationem hanc recitandi officij Ecclesiastici esse grauenam, & sub peccato mortali ex genere suo quippe ex virtute Religionis, atque in beneficiis etiam ex Iustitia virtute. Quæ est communis Doctorum sententia, quicquid contra eam improbabilius dicat Angel. verb. horæ. 5. 10. Requiritur tamen Omissio materiæ notabilis, cuiusmodi est, vel integrum vnius diei officium; vel vna eius pars, siue hora licet breuissima; & fortasse etiam dimidium talis horæ.

11. Tertia difficultas est, an obligeris recitare ratione beneficii, cuius nullos percipis fructus? Plures casus sub hac difficultate comprehenduntur. Vt ergo certa ab incertis separamus, dicendum est primo, (in quo ferè omnes Doctores conueniunt,) si tua culpa beneficii fructus non recipias, vt quia es excommunicatus, suspensus, vel absens ab Ecclesia, vel alia via non vis obligatum inferuire, neque illius possessionem capere, te esse obligatum ad horarum recitationem. Quia non licet tibi à beneficio hanc obligationem excutere, cum beneficium ex parte sui stipendium pro illa suppediet. Neque æquum est vt Ecclesia, quæ indemnis seuari debet, defraudetur seruicio, & officio ex tua malitia. Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 20. num. 2. Valquez de benef. cap. 4. §. 1. dub. 6. num. 25. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 4. quæst. 6.

12. Secundo, debet esse certum, si pro aliquo tempore non accipias fructus copiosos beneficii, (quos grossam vocant) accipias tamen si assistas in choro, aliæque munera beneficii proprii exerceas, distributiones quotidianas, vt in pluribus canonicatibus Hispanis contingit, te obligatum esse horas recitare. Quia iam ratione beneficii tibi suppediat stipendium pro officio impenso Suarez cap. 20. num. 3. 4. 7. 9. & 11. cum Nauar. cap. 7. de orat. num. 30. Lessius lib. 2. cap. 34. num. 173. Valquez de benef. cap. 4. §. 1. dub. 6. num. 27. Garzia de benef. 3. p. cap. 1. num. 61.

13. Tertio, certum debet esse, te esse obligatum recitare etiam do præsentis nullos fructus percipias, speras tamen in posterum te percipiturum. Quia spes firma orta ex iure ad fructus percipiendos, æquiualeat fructibus percipendis saltem si nullus beneficiatus in primo anno lue præsentationis obligatus esset recitare: cum regulariter perceptio fructuum solent differri. Sic Suarez relatis Nauar. Cordoua, Medina, Toledo, & aliis lib. 4. cap. 20. num. 1. Valquez cap. 4. de benef. §. 1. dub. 6. num. 26. vers. 4. ex quo fit, si statutum sit, vt nihil beneficiario concedatur ob seruicium, & munus primo anno impendunt, sed omnes fructus illius anni referuntur post mortem, extendendi in eius fauorem, esse obligatum recitare. Quia verè licetur fructus, & spes illorum summa, est sufficiens stipendium officij impendi. Azor. lib. 10. cap. 4. quæst. 4. Lessius cap. 34. num. 170. Suarez cap. 20. num. 9. Garzia 3. p. cap. 1. num. 62. Bonacina disp. 1. de hor. can. quæst. 2. p. 4. num. 22.

14. Quarto, pro certo habendum est, si ex resignatione beneficium accipias cum obligatione satisfaciendi eius muneribus, & reddendi omnes fructus in pensionem resignantis, te obligatum esse recitare. Quia ex hac acceptatione beneficii non impeditur accipere stipendium debitum beneficii administratione, neque reservatione fructuum huiusmodi stipendium debitum referuari censetur. Quod si aliquando contingat (quod nunquam est præsumendum) te Pontificis consensu cedere fructibus, & emolumento debito beneficii administrationi, & sic beneficium acceptare; credo te esse obligatum recitare. Sicut enim absque stipendio suscipis obligationem administrandi beneficium, verbi gratia, assistendi in choro, vel Sacramenta conferendi; ita debes suscipere obligationem recitandi, quæ beneficio natua est. Adde non esse verisimile velle Pontificem liberare tale beneficium ab officio recitandi horas canonicas: quia cederet in Ecclesie damnum. At si tu, qui beneficiatus es, non obligaris, cessat talis obligatio in illo beneficio. Nam pensionarius illam non habet, sed solum obligationem recitandi officium paruum B. Mariæ. Ergo. Denique cum voluntarie recipis beneficium, & obligationem administrandi, absque vilo stipendio, virtualiter cedis, & quasi donas stipendium debitum administrationi. Ergo ex stipendio dici potes, te ministrare, & recitare, & ita tenet aliis relatis Valquez de beneficiis cap. 4. §. 1. dub. 6. numero 34. & 35. Suarez lib. 4. cap. 20. à numero secundo. Garzia de beneficiis 3. p. cap. 1. num. 54. Bonacina disp. 1. de hor. can. quæst. 2. p. 4. num. 21. Verum si tu solum accipias beneficii titulum, pensionario autem relinquatur fructus, & beneficii administratio, credo probabilius te non teneri, sed pensionarium. Quia verè tu beneficium non habes, sed ad summum habes tantum Coadiutorie titulum, vel aut sui æquipollentem, & ita docet Suarez lib. 4. cap. 20. à numero secundo. Ad 5. Garzia plures referens 2. p. cap. 1. à num. 55. Bonacina num. 22. reputat valde probabile.

15. Sed in quibus, quid dicendum sit beneficium nullam requiritur administrationem vt præsumimus? Respondeo: si accipit ex resignatione beneficium, cuius fructus ex tuo consensu sunt referuari resignanti, credo te esse obligatum ob rationem dictam: quia virtualiter donas fructus, quos posses referri de Castro Sum. Mor. Pars. 1. 1.

cipere. At si fructus ex prædecessoris consensu fuerint referuari, credo te deobligatum esse: quia tunc verè non possides beneficium, sed tantum titulum illius, cum non possides ius percipiendi fructus, neque in tua potestate fuit iud possidere. Pensionarius item ad solum officium B. Virginis tenetur. Sic relatis Paris. Mandosa, docet Garzia de benef. 3. p. cap. 1. num. 58. & alij apud Bonacina disp. 1. quæst. 2. par. 4. de hor. can. num. 21.

16. Quinto, videtur esse certum si per vim, fraudem, vel aliam iniustam viam impediatur consecutione fructuum, neque spem habeas tibi esse aliquando restituendos, te non esse obligatum hoc titulo recitare. Sic docet Nauar. cap. 7. de orat. numero vigesimo octauo. & in sum. cap. 25. num. 103. Valencia disp. 6. quæst. 2. punct. 10. §. 7. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 4. quæst. 6. Lessius lib. 2. cap. 34. num. 168. Garzia alios referens 3. p. cap. 1. num. 45. Ratio est, quia obligari non potes ad officium, nisi ob stipendium acceptum, vel recipiendum. Cum ergo pro illo tempore non derur tibi vllum stipendium, imponi non poterit obligatio.

17. Limitatur autem Suarez sub probabilitate, lib. 4. de relig. cap. 20. num. 15. & 16. vt procedat hæc doctrina, si impediatur à consecutione fructuum beneficii, quasi in perpetuum: ita vt spem non habeas acquirendi vlos ex beneficio fructus aliquo tempore: locus verò dicendum existimat, si ablatio fructuum non est perpetua, sed pro aliquo tempore, etiam si sit violenta, & iniusta, & sine spe recuperationis. Probat primo, quia si per rapinam, vel furtum priuatur beneficiatus fructibus, non est propterea excludendus ab administratione beneficii, neque ab administratione Sacramentorum, si sit curatus. Ergo neque ab onere recitandi, quod non minus est per se coniunctum beneficio. Secundo, probat, si aliquo, vel aliquibus annis ob sterilitatem temporum nullos redderet beneficium fructus, non propterea videtur excludendus beneficiatus ab administratione beneficii. Quia si contingeret recipere duplo maiores alios, quos in principio recipiebat, non obinde duplicetur eius obligatio: ergo neque etiam debet minui ex eo, quod diminuatur. Et ratio est, quia accipiens beneficium ea videtur conditione accepisse, vt siue minuatur fructus, siue crescant, siue pereant, teneatur beneficii oneribus satisfacere. Tertio, quia contingere potest prioribus annis tot fructus accepisse, & posterioribus esse accepturum, vt sufficientes sint, tam fructus accepti, quam in posterum recipiendi, inducere obligationem recitandi pro illo intermedio tempore.

18. Ceterum etiam hæc limitatio probabilis sit, probabilis tamen est, admittendam non esse, quia opponitur communi sententia expressè afferenti te deobligatum esse à recitatione horarum pro eo tempore, quo in tua potestate situm non est fructus vlos habere ex beneficio, neque speras te habiturum, vt bene docet Valquez vitrà superius allegatos opusculo de benef. cap. 4. §. 1. dub. 6. num. 31. & 32. & docuerat Suarez illo tempore cap. 20. numero septimo, sine, & tradit Bonacina disput. 1. de horis can. quæst. 2. punct. 4. num. 25. vbi sic mihi valde. Neque rationes Suarez videntur. Ad primam: Respondetur, dupliciter posse beneficiatum priuari fructibus, per rapinam scilicet, postquam illos obtinuit, vel ante illorum obtentum si priuatur postquam illos obtinuit, clarum est esse obligatum recitare, quia iam beneficium beneficiario concessit stipendium pro munere exhibendo, at si ante illorum obtentum priuatur beneficiatus à fructibus percipiendis, pro toto illo tempore, quo impeditur sine spe recuperationis, censetur obligari, tam à recitatione horarum, quam ab alio quouis ministerio nisi fideles, vel Episcopus prædictos fructus alia via suppleat, necessaria pro illo tempore suppediando. Ad secundam, credo si ob sterilitatem annorum nullos fructus redderet beneficium, & Episcopus, vel fideles defectum non supplerent, beneficiatum obligatum non esse. Quia pro illo tempore dici non potest in te habere beneficium, sed solum titulum, qui insufficientis est ad obligationem inducendam. Neque obstat successus temporis abundantes fructus esse colligendos, aut annis superioribus esse collectos: quia illi fructus suo tempore correspondent, tantumque pro officio exercendo illo tempore, non pro alio, & per hæc patet responsio ad tertiam, his tanquam certis suppositis.

19. Controuersia grauis est: An si in aliqua Ecclesia vigeat consuetudo, qua caueatur, vt primo, vel secundo anno possessionis beneficii, nullos fructus, vel distributiones beneficiatus acquirat, neque post mortem illi referantur, sed distribuantur inter antiquos beneficiatos, vel applicentur fabricæ Ecclesie, vel alteri pio opeti, debeat tunc recitare? Aduerto hanc consuetudinem contrariam esse extrauag. Ioannis 22. Suscepti, de election. & sub titulo Ne sede vacante inter communes, quibus caueatur ne beneficiatus priuatur omnibus fructibus, sed potius dimidia pars ei applicetur. Item esse contrariam Tridentino sess. 24. de reform. cap. 14. & Constitutioni Pij V. que est in Bullario 106. & incipit Durum, in quibus reprobantur consuetudines applicandi fructus antiquis beneficiatis à nouo beneficiario acquisitos, tanquam speciem simoniæ, vel auaritiæ redolentes. Insuperque statuitur, vt viciumque

huiusmodi fructus, & distributiones fabricæ, vel sacrificia, vel alterius pij loci vñbus, vltra semestre temporis reperiantur concessi, horum duntaxat dimidia pars ipsi sacrificia, vel fabricæ, aut pio loco deinceps tribuatur, alteram verò beneficiati prædicti integram percipiant. Non obstante ergo hac constitutione nemini dubium esse potest obligatum esse beneficiatum recitare non solum vltra semestre, sed etiam intra illud, quia vltra grossam distributiones quotidianas lucrari potest.

Quocirca dubium solum est. An, si vigeat in aliqua Ecclesia supradicta consuetudo, non obstantibus supradictis decretis debeat beneficiatus recitare? Affirmant vt probabilius Lessius lib. 2. cap. 34. numero 170. Suarez lib. 34. cap. 20. numer. 6. & 14. Garzia de benef. cap. 1. numero 76. Azor. lib. 10. cap. 4. quest. 4. cum Nauarr. cap. 7. de orat. numero 30. Bonacina disputat. 1. de horis can. quest. 2. p. 4. numero 23. Mouentur primò; quia sic recipiens beneficium voluntariè suscipit illius obligationem, quia debet, verbi gratia, choro assistere, Sacramenta ministrare, si beneficium curatum est. Ergo etiam debet recitare, quia recitatio vna est ex præcipuis obligationibus, & quæ aliarum est fundamentum. Secundo, quia si illi fructus & distributiones antiquis beneficiatis distribuuntur, eaque de causa tibi nouo beneficiato non applicentur, at tunc obtines ius, & spem, vt fructus beneficiorum post te ingredientium applicentur. Ergo ius illud, & spes pretio est æstimabilis, & reputari potest, vt stipendium tibi concessum, vt hac via obligeris ad recitationem. Tertio, si fabricæ, vel pijs operibus applicentur, hac applicatione excusaris ab obligatione tantum exhibenti in reparationem fabricæ, vel in opera pia ex fructibus sui beneficii. Ergo exemptio huius obligationis loco stipendij esse potest, ac proinde obligationem recitandi inducere.

Placet mihi hæc sententia maximè propter 2. & 3. rationem. Contrariam tamen reputo probabilem, vt tenent supradicti Doctores, scilicet nullam in supradicto casu obligationem recitandi habere beneficiatum, sicut neque assistendi in choro, neque alia munera exercendi, si distributionibus quotidianis bruetur. Quia tunc videtur illa irrationabilis consuetudo, & per quamdam quasi mortalem violentiam beneficiatum obligari ad illa munera exercenda, vt in sequentibus annis possit fructibus beneficii gaudere. Neque alia rationes conuincunt. Non illa de iure ad fructus aliorum beneficiatorum; quia in re non obtinetur ius, & spes firma alicuius emolumentum. Quia hoc ius dependet, tum ab ingressu noui beneficiati, tum ab eo quod in susceperit persequeretur, ac contingere potest, & sæpè contingit, quod antequam nouus Canonice intrer, tu decedas, aut Canoniceum permutes, vel resignes; & idem est de exemptione ab obligatione impendendi fructus in pauperes, quæ sub dubio est, an illam sis habiturus; & præterea rarò hanc obligationem ex iustitia habere potes.

20 Quarta difficultas est. An solus titulus beneficii cum spe possessionis, & fructus sufficit ad inducendam in beneficiato obligationem recitandi; vel necessariò requiritur possessio, non qualisemque, sed pacifica?

Varie sunt in hac difficultate sententiæ. Prima affirmat solum titulum beneficii cum spe habendi possessionem, & fructus, ab illo tempore, quo titulum accepisti, sufficere ad inducendam obligationem. Sic Nauarr. cap. 7. de orat. numero 28. & Lessius lib. 2. cap. 34. numero 167. Garzia plures referens 3. p. de benef. capite 1. à numero 92. & 102. Probant quia is, cui beneficium est collatum, & ab ipso acceptatum verè beneficiatus est, & verè dicitur habere beneficium ex cap. Si tibi absenti, de Præbenis in 6. & tradit Mandos. reg. 3. Cancellaria questione 13. numero 5. & reg. 16. quest. 39. numero 2. Rebuffus in Concordat. tit. de collatione. §. volumus, vers. obtineat, Tuschus conclusione 38. lit. B. At Concilium Lateranense, & Pius V. obligant ad recitandum habentem beneficium. Ergo. Secunda, fructus beneficii à die accepta collatione debentur beneficiato regulariter etiam si possessio requiratur, vt conditio, vt illos de facto accipiat. Ergo obligat ad recitandum ab illo die. Quia iustum est, vt sentiat onus à die, quo commodum sentit.

21 Secunda sententia negat titulum solum sufficere, cum spe habendi possessionem, & fructus, sed insuper esse necessariam possessionem, nisi per ipsum iter quominus illam habeat. Sic Suarez libro 4. cap. 18. à numero 7. cum Flamin. de resignat. lib. 1. quest. 9. numero 15. Probat: Primò, quia obligatio recitandi est gravis, & onerosa. Ergo non debet extendi, sed limitari. Ergo debet limitari ad habentem beneficium perfectè, propriè, & cum omni rigore. Hic autem solum est, qui possidet. Ergo. Secundo, fructus ante possessionem beneficii non semper debentur beneficiato, sed in hac parte varius est vñs pro diuersitate regionum. Ergo obligatio, quæ generalis est, comprehendere solum debet eos, quibus per se, & necessariò fructus debentur, qui sunt beneficii possessores.

22 Tertia sententia supradicta addit, non solum esse necessariam possessionem beneficii, sed requiri pacificam. Sic Henriquez in summ. lib. 13. cap. 13. §. 2. Manuel Rodriguez in summ. tom. 1. capite 145. numero 1. Vega 1. part. cap. 128. casu 18. ad fin. Ceballos pract. quest. 643. numero ultimo. Probat: quia non videtur æquum obligare beneficiatum ad certum onus sine certo stipendio. At cum beneficium litigiosum est, non est certum stipendium applicandum esse possessori, si quidem sæpè contingit possessorem vinci, & à possessione deturbari. Ergo.

23 Dicendum ergo est. Primò, te esse obligatum recitare, si per te ipsum stat, quominus possessionem habeas beneficii. Quia non est æquum tua culpa priuare beneficium debito obsequio. Sic Nauarr. cap. 7. de horis can. num. 28. Garzia 3. p. de beneficiis cap. 1. num. 35. Suarez lib. 4. cap. 19. à num. 7. & 8. & alij pro prima sententia relati.

24 Dico secundo, te obligatum esse recitare, esto beneficii possessionem litigiosam habeas, si lite non obstante beneficium ministras, & speras morali certitudine tibi esse applicandos fructus, saltem seruitio debitos. Quia tunc iustitiam est, vt subeas onus, cum speres te commodum recuperaturum esse, neque periculo fraudis videres exponi. Secus verò esset dicendum si hac certitudine morali deficeret obligationem teritiæ sententiæ; Lessius cap. 34. num. 137. Petrus de Ledesma tractat. 9. cap. 4. conclus. 6. difficult. 10. Zetola verbo beneficium. §. 4. numero 8. Bonacina plures referens disputat. de hor. canon. q. 2. punct. 4. n. 26.

25 Dico tertio, habentem titulum beneficii, & impedimentum ab illius possessione capiendam, vel lite, vel alia de causa sibi inuoluntaria non esse obligatum recitare, in quo cum 2. & 3. sententia conuenio. Moueor præcipue, quia fructus non sunt omnino certi, sed contingentes ob contingentiam possessionis, & non est iustum subire onus certum pro stipendio incerto. Sic plures referens Bonacina disputatio 1. quest. 2. part. 5. numero 5. Ex quo à fortiori inferitur, si duo litigarent super aliquo beneficio, & neuter esset in possessione, neutrum ad recitandum teneri. Quia neuter habet propriè, & in rigore beneficium; & vtrique est dubium de victoria litis. Alias omnes litigantes tenerentur recitare ratione vnius beneficii, quod non est dicendum. Sic Suarez lib. 4. cap. 19. & 10. Petrus Ledesma tractat. 9. cap. 4. conclus. 6. difficultate 10. & relatis Paludano, Soto, Beja, docet Garzia 3. part. de Benef. cap. 1. numero 101. Bonacina disputat. 1. de hor. can. q. 2. n. 26.

26 Difficultas est. An habens plura beneficia, quorum quodlibet inducit obligationem recitandi, debeat bis in die recitare? Ratio dubitandi est: quia cuiuslibet beneficio est annexa hæc obligatio. Ergo cum sint beneficia distincta, distinctæ obligationes annexentur. Ergo non sit illis satis vnica recitatio. Et confirmo, si duas Capellanias haberes, quarum quælibet te obligaret ad dicendum per seipsum aliquas Missas pro defunctis, non satisfaceres eisdem Missis vtrique obligationi. Ergo neque vnica recitatio satisfaciens obligationi duorum beneficiorum. Quod si obligatio vtriusque Capellaniam eisdem diebus concurreret, essetque tibi impossibile vtrique satisficere, non videris posse tura conscientia illa retinere. Ergo similiter non poteris beneficia retinere, quibus satisficere non potes, nisi multiplicando recitationes.

27 Nihilominus omnino tenendum est, tanquam certum vnico officio iis obligationibus te satisficere. Ita aliis relatis docent Suarez libro quarto, de hor. can. cap. 18. ann. 1. Bonacina de hor. can. disputatio 1. quest. 2. punct. 4. numero 27. Garzia de benef. 3. part. cap. 1. numero 110. Azor. 1. part. lib. 18. cap. 4. quest. 10. Henriquez lib. 5. summ. §. 6. in gloss. litera Q. Ratio præcipua est. Quia ea videtur esse intentio Ecclesiæ non multiplicare obligationem, sed eam nouo titulo imponere. Alias esset obligatio satisfacta ferè impossibilis, cum possit contingere te habere decem beneficia simplicia, quorum quodlibet sufficit ad inducendam obligationem recitandi. Quomodo ergo decies eodem die, & eisdem horis officium diuinum posse recitare? Affirmo autem tunc te esse obligatum illa beneficia renunciare ob hanc causam; alienum est à consuetudine recepta. Et confirmo. Ordinatus tribus ordinibus sacris non obligatur ter in eodem die recitare, neque habens beneficium cum ordine sacro obligatur bis recitare: quia licet multiplicentur causæ obligationis, non multiplicatur ex intentione Ecclesiæ effectus. Sicut cum festum cum Dominica concurrat non obligat ad duplicem Missam audiendam. Sic similiter, cum plura beneficia in eodem subiecto concurrunt, non obligant ad plures recitationes. Secus verò est dicendum in exemplo adducto in ratione dubitandi; quia cum ibi non respiciatur vtilitas beneficiati, sicut in recitatione respicitur, sed potius vtilitas dysfunctionum, vel beneficium influentis, ideo ad multiplicationem capellaniam debent sacra multiplicari.

28 Hinc inferitur primò, habentem beneficium & pensio-

nem satisfacere obligationi, si officium canonicum semel singulis diebus recitet. Quia obligatio ad dicendum officium B. Marci, quam habet pensionatus, est sub conditione, quod officium canonicum non recitet. Voluit enim Pontifex non augere obligationem pensionatio, magis quam aliis beneficiis, sed potius beneficiatorum obligationem diminueret. Sic Nauat *consp. 23. de celebrat. Missarum*, Suarez *lib. 4. c. 22. à numero 6. Garzia alios referens. 3. p. cap. 1. num. 16.*

29 Secundo, inferitur omitterem diuinum officium obligatum dicere ob plura beneficia vel ob ordinem sacrum, & beneficium; non committere duplex peccatum, sed vnum tantum, grauius tamen. Quia eadem est res præcepta omnibus illis titulis, & sub eadem ratione. Præcipitur namque recitatio in laudem Dei. sic Azor *2. p. lib. 4. c. 2. quest. 6. Sala. 1. 2. tractat. 13. disp. 3. sect. 2. num. 17. Garzia 3. p. de benef. c. 1. num. 124. Bonacina disput. 1. de horis canonicis, quest. 2. punct. 4. num. 27.*

30 Sed inquires, An habens beneficium iniuste, vel impediens iniuste alterum ab illius possessione, debeat ratione illius horas canonicas recitare? Affirmat Suarez *lib. 4. c. 19. n. 10. Bonacina disp. 1. quest. 2. p. 4. num. 28. Moutenur*, quia priuati per iniuriam Ecclesiam debito obsequio, & seruitio, debent ergo recitare. Nihilominus existimo probabilis non obligari supradictos ad recitandum, sed solum ad dimittendam beneficium, & à lite iniusta cessandum. Quia beneficiarii non sunt obligati ex iniuria ad recitationem horarum, sed ex præcepto Ecclesie: neque impediens hanc recitationem censetur iniustitiam committere contra Ecclesiam, sed ad summum contra beneficium. Ergo non sunt obligati recitare. Aliàs quoties obligatum audire Missam, ieiunare, vel aliud opus pium facere impediens, deberes eadem tu ipse ex iniuria præstare. Quod non videtur receptum. Sic docet Garzia. *3. p. de benef. c. 1. n. 120. quamuis videatur docuisse contrarium numero 90.*

§. III.

De Obligatione Religiosorum,

- 1 Religiosi choro deputati obligati sunt ex consuetudine.
- 2 Qui desinant non esse hanc obligationem sub graui culpa.
- 3 Retinenda est tanquam certa communis sententia.
- 4 Religiosus ex dispensatione Pontificis viuens extra claustrum dispensatio in perpetuum sit? excusatur ab hac obligatione.
- 5 Comprehendunturne religiosi damnati ad triremes fugitiui & eiectionis?

Tertium genus illorum, qui ad officium canonicum obligantur, sunt religiosi professi choro deputati. Hos inquam recepta est omnium sententia, obligatos esse officium diuinum recitare: non quidem ex aliquo iure positivo scripto, quia nullum est; neque ex vi professionis, quia ratioe illius solum obligatur ad perfectionem conati, quem conatum explete possunt aliis exercitiis spiritualibus absque harum horarum recitatione: neque ex cleemosynis fidelium, quia hæc dantur religiosis ea præcipua ratione, quia pauperes sunt, & diuino cultui mancipati; & secundo ut curam habeant fideles Deo commendandi, nullibatam habetur concessi sub obligatione recitandi has horas. Sunt ergo obligati eas recitare ex consuetudine præscripta. Sic Syluest. *verb. Hor. numer. 3. Nauar. c. 25. numero 96. Valent. disp. 6. quest. 2. punct. 10. §. 2. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. c. 17. num. 6. Valquez de benef. c. 4. §. 1. dub. 11. Bonacina disp. 1. de hor. can. quest. 2. p. 2. p. 2. à numero 1. Azor. 1. p. lib. 10. c. 6. q. 1. & 2. & alij plures apud ipsos.*

Dixi obligatos esse ex consuetudine religiosos choro deputatos, ut excluderem religiosos laicos, seu conuersos ad munia temporalia destinatos, qui hac obligatione non tenentur: & religiosos equites militares, qui non choro, sed militiae sunt destinati: & nouitios, qui sub nomine religiosi in oneribus non comprehenduntur, neque pro illis est consuetudo. Sic relati Doctores. Vnde si aliquis religiosus choro deputatus, ad conuersos auctoritate superioris transeat, eo ipso eximitur ab obligatione recitandi, quæ annexa est illi statui: è contra vero, si ex statu laicorum transeat ad statum chorum, induit supradictam obligationem. Sic Suarez *lib. 4. c. 17. numero 7. Bonacina disp. 1. q. 2. p. 2. numero 2. sine. Azor. 1. p. lib. 10. c. 6. quest. 7.*

Quod dictum est de viris religiosis, dicendum est de monialibus professis choro deputatis: esse inquam ex consuetudine obligatos singulis diebus horas canonicas recitare, sic Suarez, Nauar. Valentia, Valquez, Bonacina, *suprà & alij apud ipsos.* Non tamen obligantur conuersæ seu laicæ & non nouitice.

Hinc fit religiosus illius religionis, quæ ex suo instituto choro non est adiecta, non esse obligatos officium diuinum recitare, nisi sint in sacris. Quia hæc obligatio recitandi priuati, succedit loco publicæ recitationis, quam religio profic-

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars II.

tur. Sic omnes Doctores suprà relati, specialiter Bonacina, Suarez, Valentia, Valquez, *esdem locis suprà relatis.*

2 Difficultas autem est. An hæc consuetudo obliget sub graui culpa religiosos & moniales, ne diuinum officium omit-

tant. Caieranus in *Sum. verb. Hora canonice* Dabitur de consuetudine, & affirmat non videri ita receptam ut obliget in vi præcepti. Medina. in *instrucone c. 19.* inclinatur non obligare sub mortali. Emanuel Saa. *verb. hora can. num. 1. in editione Complutensis* reputat id esse probabile. Angelus *verb. Hor. num. 10. & Aragon. 2. 2. quest. 83. art. 11. dub. 4.* existimant religiosum omitterem bis, vel ter priuati diuinum officium, non peccare mortaliter. Quia ex præcepto regulæ ad id tenetur, quæ non videtur ita grauem obligationem inducere.

3 Cæterum reliqui omnes Doctores absolute docent esse peccatum mortale, si vel semel omitrantur hora. Quia consuetudo dicendi hos religiosos diuinum officium, est inlicita clericorum in sacris. Ergo sicut non est probabile, clericos omitterem semel diuinum officium, non peccare mortaliter: ita nec est probabile, religiosos & moniales, non peccare mortaliter si omitrant, cum consuetudo vim habeat præcepti, & forte ob hanc causam in Summa Emanuelis Saa, edita Romæ expuncta sunt illa verba, quibus probabilis indicabatur illa sententia. Neque enim in hac parte laxandæ sunt habent, cum ex eius relaxatione non leue religionis detrimentum procederet.

Dubium tamen est. An sub hac obligatione comprehendatur religiosus ex dispensatione Pontificis extra claustrum viuens, Communis sententia concedit, si dispensatio in perpetuum sit, ab obligatione eximi: secus si pro aliquo determinato tempore. Quia dispensatus, ut perpetuo extra claustrum viuat, à choro liberatus est. Ergo etiam liberatur ab obligatione recitandi priuati, quæ loco obligationis ad chorum succedit. sic Soto *de iustitia lib. 10. quest. 5. art. 3. Bonacina disput. 1. quest. 2. p. 2. n. 4. Azor. 1. p. lib. 10. c. 6. g. 8.* Nihilominus probabilis existimo hunc esse obligatum, sic Suarez *lib. 4. de hor. can. c. 17. num. 8.* Ratio est: Quia obligatio in religioso recitandi officium diuinum non ouit ex eo, quod ipse religiosus personaliter obligatus sit choro interesse, sed ex eo quod statum habeat choro deputatum. Aliàs, qui ex dispensatione Pontificis, vel Prælati regularis à choro in perpetuum esset exemptus, obligatus non esset, horas priuati recitare, quod videtur absurdum. At dispensatus in perpetuum, ut extra claustrum viuat, non mutat statum religiosi professi choro deputati, ut de se constat. Ergo.

Et confirmo. Si exemptio perpetua ab assentia in choro eximit religiosum ab onere perpetuo recitandi, quia hæc obligatio priuati recitationis succedit loco publicæ: Cur exemptio pro determinato tempore, ab onere recitandi pro illo tempore non liberabit? Adde religiosum non esse regulariter obligatum sub graui culpa choro assistere, ut postea dicam. Ergo obligatio recitandi non commensuratur ex hac obligatione, sed ex statu deputato chori assentia.

5 Item dubitatur. An comprehendantur sub hac obligatione religiosi damnati, ad triremes eiectionis, fugitiui & religionis. Negat de iis omnibus Bonacina *disp. 1. q. 2. p. 2. num. 6.* Quia hi videntur esse extra statum, qui choro deputatus sit. *Adhæret Lellius loquens de eiectione, vel ad triremes damnato, & Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 8. num. 11.* Secus de fugitiuo, & rationem differentie assignant, Quia eiectionis non potest ad monasterium reduci, est velut: locus fugitiuus. At mihi probabilis est eos omnes per se comprehendere, sic Nauar. *c. 7. de orat. num. 20. Azor lib. 10. c. 6. quest. 5. 6. 8. Suarez lib. 4. c. 17. num. 9.* Ratio est. Quia ex eo quod religiosus sit extra monasterium, non est extra statum choro deputatum: quis non est extra statum religiosum in quo antea erat. Neque enim ob fugam, aut eiectionem, religiosum statum amittit. Aliàs, cum iter faceret, aut peregrinaretur, vel quoties extra monasterium viueret, dici posset esse extra statum religiosum. Ergo apostasia, vel eiectione à monasterio, non soluit religiosum ab obligatione recitandi, sicut neque ab aliis oneribus, quæ professioni ex consuetudine annexa sunt postquam in illo statu impleri.

Quod si dicas eos religiosos fugitiuos, & eiectionis, vel ad triremes damnatos, et non amittant religiosum statum, quem antea habebant, amittere tamen chori deputacionem, quæ religioso statui annectitur, non vtrūque, sed ex consuetudine, quæ consuetudo non videtur extendi ad eiectionis, & trireribus damnatos, immo neque ad fugitiuos, sed solum ad illos, qui in monasterio commorantur, vel ex licentia prælati extra claustrum existunt.

Sed contra. Quia non videtur cum fundamento dici, hanc consuetudinem annecti solum religioso statui illorum, qui in monasteriis vel extra de Prælati licentia commorantur, & non extendi ad fugitiuos, & eiectionis. Quia non est æquum ut ex culpa commodum reportent.

Dixi per se hos religiosos sub obligatione recitandi comprehendere, ut indicarem per accidens excusari posse, ut sæpe eiectionis, & damnati ad triremes excusantur, ob impotentiam moralem

B 3 recitandi

recitandi, & ne religioni, & sibi dedecus afferant, si se esse religiosos manifestent.

PUNCTVM II.

Quodnam officium diuinitum debeant supradicti clerici, beneficiati, & religiosi recitare.

- 1 Omnes tenentur recitare officium Romanum, exceptis aliquibus personis.
- 2 Hoc preceptum singulis diebus obligat sub graui culpa.
- 3 Qui defendant posse priuilegiatos in Bulla Pij V. Romanum officium recitare, omisso illo cuius habent priuilegium.
- 4 Probabilis est oppositum.
- 5 Quid dicitur de beneficio obligato Romanum officium recitare, & commoratur in diocesi Mediolanensi.
- 6 Quid de Mediolanensi existente Romæ.
- 7 Possintne religiosi exempti festiuitatibus diocesis se conformare. Explicatur sensus quæst. omni.
- 8 Proponitur ratio dubitandi.
- 9 Quid sit tenendum.
- 10 Possintne Episcopus de Sancto extra Calendarium instituire recitationem? Affirmatur id posse de Sancto assignato in Patrom, vel naturali diocesis, vel cuius insignes ibidem reliquiæ requeantur.
- 11 De aliis Sanctis constitutione perpetua id fieri non potest.
- 12 Decreto tamen particulari, & ex causa argenti, & per modum dispensationis, id fieri posse credendum est.
- 13 Vtentes Breuiario Pij V. non tenentur officium B. Virginis, Defunctorum, & Psalmos Graduales recitare.
- 14 Quid si Romanum officium alia lingua præter Latinam diceres.
- 15 Si addas vel diminuas officio diuino, peccas.
- 16 Si in graui notabilique parte diminuas, non satisfacis obligationem.
- 17 Satisfacere si vnum officium pro alio recites de Sancto, scilicet, cum est recitandum de feria.
- 18 Probabilis est te non satisfacere.

Respondeo omnes esse obligatos recitare iuxta formulam Breuiarii Romani Pij V. & Clementis VII. exceptis solum illis, in quorum Ecclesiis vel Conuentibus ducentis annis ante Pium V. aliud Breuiarium fuerit institutum, vel consuetudine approbatum. Sic habetur in supradicta Bulla Pij V. & Clementis VII. in initio Breuiarii Romani præfixa: in qua Bulla omnes alie formulæ recitandi abrogantur, cassantur, & irritantur. Hinc inferitur, malè Angelum verbo Hora, num. 12. existimare ordinatum ad titulum patrimonij posse officium recitare secundum formam, quæ illi magis placuerit, quia nulli Ecclesiæ addictus est. Nam ex eo, quod non sit addictus Ecclesiæ, quæ consuetudinem habeat ducentis annis antiquiorem præcepto, & constitutione Pij V. efficitur tunc obligatum esse recitare iuxta formam præscriptam à Pio V. quæ omnes Clericos beneficiatos, & religiosos comprehendit, exceptis solum, qui sunt illius Ecclesiæ, in qua est supradicta consuetudo. Et ita docet, vt certum Suarez lib. 4. c. 23. num. 4. Lessius c. 37. num. 75. Bonacina disp. 1. de hor. can. quæst. 3. p. 2. num. 4. Reginaldus lib. 18. num. 168. Azor. 1. p. lib. 10. c. 11. quæst. 1. & alij. Hi autem excepti poterunt ex consensu Episcopi, & totius Capituli, Breuiarium Romanum, admittere excluso suo antiquiori: constat ex supradicta Bulla. Si tamen monasterium fuerit exemptum, non requiritur consensus Episcopi, sed sui Prælati, & totius Capituli. Lessius lib. 2. c. 37. dub. 12. num. 74. Cum autem exigitur consensus vniuersi Capituli, non debet intelligi consensus omnium singulorum Capituli, ita vt nullus dissentiat, quia hoc foret esse impossibile, sed sufficit consensus maioris partis Capituli, vt sic in vnum congregati. Quia ille in rigore, & propriè vniuersi Capituli consensus est. Vt bene notauit Suarez lib. 4. de hor. can. c. 11. num. 4. sine Bonacina disp. 1. de hor. can. quæst. 3. p. 1. circa finem, num. 21. At si semel ex consensu Prælati, & Capituli Breuiarium Romanum fuerit admittum, nullo modo licebit ad pristinum redire, sed necessariò Romanum retinendum est. Quia iam per illam receptionem Breuiarii Romani, abrogatum & cassatum fuit antiquum; & vixit præceptum Pij V. & Clementis VII. de recitando iuxta formulam illius Breuiarii, & excepti cessauit, quæ solum fuit, dum ab Episcopo & Capitulo Breuiarium Romanum approbatum non fuerit. Sic Suarez num. 4. Bonacina in princ. num. 2.

2. Circa huiusmodi præceptum debetur primò. An obliget sub graui culpa singulis diebus iuxta formam Breuiarii Pij V. præscriptam recitare? Non desunt qui affirmant non esse peccatum mortale, vno vel altero die illam omittere, recitando iuxta formam Breuiarii Dominicanorum, Cisterciensium, aut aliarum Ecclesiarum. Quia substantia præcepti est septem horas canonicas dicere; modus autem, vel formula huius

vel illius Breuiarii ad ritum, & cultum speciale pertinet; cuius, omisso vno, vel altero die facta non videtur grauis. Sic Naua c. 19. num. 2. Reginaldus, præf. lib. 19. n. 171. fauet Raphael de la Torre, de Relig. controuers. 8. in princ. de horis canonicis, Valquez de beneficiis c. 5. §. 1. artic. 2. dubio primo num. 57.

Nihilominus tanquam certum habendum est peccare mortaliter obligatum recitare iuxta formulam Breuiarii Romani, si illam omniter recitet vno die iuxta formam alterius Breuiarii. Sic reliqui Doctores in hoc puncto referendi, qui post dictam constitutionem scripserunt. Et ratio est manifesta. Quia omnes conueniunt, quemlibet obligatum esse singulis diebus illud officium Pij V. recitare: nisi ex consuetudine ducentorum annorum excusetur, sed hæc materia grauis est. Ergo grauius obligat. Item omnes alie formulæ recitandi omnino cassantur, & abrogantur ad effectum satisfaciendi præcepto. Ergo recitare per ipsas idem est ac si non recitates. Ex quo soluitur contraria ratio, quia præceptum non solum est de recitandis motu & formula à Pio V. præscripta: vt constat ex verbis Bullæ.

3. Secundò, dubitatur è contra. An potest recitare alia formula præter formulam Breuiarii Romani, possit illa omitti per Breuiarium Romanum recitare; Sæc verbo Hora, in vtraque editione num. 6. Caicariano verbo Hora. §. 2. affirmant. Reputat probabilis Suarez lib. 4. c. 23. num. 9. sine. Lessius c. 37. num. 74. Bonacina disp. 1. de hor. can. quæst. 2. p. 1. num. 5. Muentur primò. Quia consensus Episcopi & Capituli, ad omittendum Breuiarium antiquum, & assumendum Romanum, requiritur pro vsu chori, vt colligitur ex illis verbis. Dummodò Episcopus & vniuersum Capitulum in eo consentiat, vt id in choro dicere & psallere possint permittimus. Ergo pro vsu priuato cuiuslibet videtur permissum absque consensu Episcopi & Capituli. Secundò. Quia assumentes Breuiarium Romanum suæ Ecclesiæ dicuntur conformari, cum Ecclesia Romana omnium mater sit. Quod non procedit, cum excluso Romano Breuiario, & proprio suæ Ecclesiæ, assumeretur Breuiarium alterius. Neque obstat Clementina: Dignum de celebratione Missarum, vbi commensalibus Episcoporum, & Cardinalium indulgetur vt possint vti Breuiario, quo vntur Episcopi, & Cardinales si igitur liberum esset illis vti Romano, non indigerent dispensatione. Non inquam obstat, tum quia hæc indulgentia videtur esse pro commensalibus recitantibus simul cum Episcopo, vel Cardinali; secus si separatim recitent, vt tradit Graffes 2. p. lib. 3. c. 16. num. 26. Tum quia loquitur de Cardinalibus, & Episcopis recitantibus aliud officium à Romano.

Cæterum (etsi supradicta sententia probabilis sit) probabiliorem reputo contrariam: scilicet hos exemptos in Bulla Pij V. non posse proprio autoritate formula Breuiarii Romani recitare, omittendo propria suæ Ecclesiæ. Sic Suarez, Bonacina, Lessius, supra. Valencia disp. 6. quæst. 2. punct. 1. §. 3. in princ. Garcia de Beneficiis 3. p. c. 1. num. 155. Ratio est, quia de his exemptis nihil determinat Bulla Pij V. sed illos dispositioni, & ordinariis iuris communis relinquunt. Sed ius commune quemlibet auctorat ad recitandum officium suæ Ecclesiæ; vt constat ex c. de his c. placuit, 12. dist. 1. Ergo.

Et hæc sententia nullam habet dubitationem, cum Episcopus, seu Prælati suis Clericis sibi subditis, præcipit ne alio officio vntur: quod sine dubio facere potest, sicut fecit S. Carolus Archiepiscopus Mediolanensis, qui omnibus Clericis suæ diocesis præceptum imposuit, vt officio Ambrosiano vterentur. Hoc enim præceptum conforme est Bullæ Pij V. quæ consuetudines recitandi antiquiores ducentis annis in suo robore, & fortitudine relinquunt. Obligat ergo tale præceptum, vtpote de te licita, & honesta.

5. Tertiò dubitatur, An Clericus habens beneficium, ratione cuius debet Romanum officium recitare, si commoretur in diocesi Mediolanensi, debeat tunc iuxta Ambrosianam, an potius iuxta Romanum Breuiarium recitare?

Breuius respondeo posse quod sibi maluerit eligere, & iuxta illius formam recitare. Potest inquam Romanum recitare. Quia ex habitatione Mediolanensi non desinit esse Romanus beneficiatus. Potest autem Mediolanensi Breuiario vti, quia per habitationem diuinam censetur esse Clericus illius diocesis. Ex quo fit si solum transeunt Mediolanensi existet, credo non posse vti Breuiario Mediolanensi. Nam licet dixerim in Tractatu de legibus, peregrinos & foraneos obligari legibus & constitutionibus illius regionis, quam transeunt; hoc intelligendum est de legibus generalibus, & quæ forentes & peregrinos virtualiter non excipiunt. At hæc lex seu priuilegium recitandi extra formulam Breuiarii Romani, non est concessum cuiuslibet clerici vtrunque residenti in diocesi, sed clerico domiciliario: quia est concessum clericis, moraliter, ordinibus, & locis exemptis, & inde ipsorum clericis. Colligitur ex Suarez lib. 4. c. 23. num. 6. Bonacina disp. 1. quæst. 3. p. 1. num. 5. & 6.

At si clericus beneficiatus sit Mediolanensis, vbi recitatur iuxta formulam Breuiarii Ambrosiani, an possit, vel teneatur vti Ambrosiano, maxime si statum sit beneficiatos clericos Mediolanenses, nullo alio vti posse? Et ratio dubitandi ea est: quia statum vel præceptum

preceptum dicecesanum extra dicecesim non extenditur, vt laicus probamus in Tractatu de legibus. Ergo statutum vel preceptum, quo ligantur Mediolanenses clerici ad recitandum iuxta formam Breuiarij Ambrosiani, extra Mediolanum non extenditur. Ergo extra Mediolanum debent vt Breuiario Romano.

In hac re primò dicendum est, posse vt Romano Breuiario hunc clericum Mediolanensem, ob rationem proximè dictam. Quia preceptum vel statutum, seu lex Mediolanensis extra dicecesim existentes non obligat. Et quia quilibet se conformare potest moribus illorum, quibuscumque vivit, etiam transseuer, si alijs impeditur non sit, sicut non est hic clericus cum impedimento cesserit.

Secundò dico probabilis esse, hunc clericum obligatum esse vt Romano. Quia in tantum ab hac obligatione eximi potest, quatenus Mediolanensis beneficiatus est, quibus concessum est vt Ambrosiano. Sed hoc privilegium non videtur extendi ad clericos Mediolanenses extra dicecesim existentes, sed intra ipsam, neque pro illis videtur consuetudo introducta, neque posse introduci, quæ consuetudo legi æquivalat. Cum autem lex intra iurisdictionem legislatoris non possit extendi, ita nec consuetudo. Alias extra dicecesim haberet Mediolanus Antistes iurisdictionem: quod est impossibile. Ergo.

Neque obstat; Dominicanum religiosum existentem Romano posse, & debere vt Breuiario sui ordinis, & non Romano. Quia hæc obligatio provenit ex vi professionis, & voti, cuius iurisdicção vbiq; extenditur. At Mediolanensis iurisdicção siue sit ex consuetudine, siue ex lege; non potest extra Mediolanum extendi. Adde si in monasteriis Dominici ordinis essent plura Breuiaria, & religiosi transirent illas: credo posse, dum ibi existerent, vt quo voluerit, vel Breuiario sui proprii Conuentus, qui retinet subiectionem ad illum, vel illius, per quem transit, quia etiam similiter est illi subiectus, & efficitur illius pars.

Quarò dubitatur. An teneantur, vel possint religiosi exempti vtentes Breuiario Romano excitare de festiuitatibus Sanctorum, de quibus iuxta Constitutiones dicecesanas à Sede Apostolica confirmatas in dicecesi, in qua ipsi existunt, recitari? Et quomodo procedit in nostra sententia (quam statim probabimus) affirmante obligationem esse recitandi non solum iuxta formam Breuiarij Romani in genere, sed sigillatim & in particulari, ita vt quo die recitandum sit de feria, non recitetur de Sancto, neque è contra. Nam si vera esset sententia, quam probabilem reputamus, afferens sub obligatione graui solum adstringi clericos ad recitandum iuxta quamlibet formam in Breuiario contentam, tamen non recitatur iuxta formam, quæ pro illo die prescribitur, ferè nulla est difficultas. Nam ad honestatam mutationem, quæ absque causa solum inducit veniale peccatum, quælibet honesta, & rationabilis causa videtur sufficere. Ad posita nostra sententia affirmante quælibet obligatum esse sub graui culpa officium recitare iuxta formam ab Ecclesia Romana pro illo die prescriptam, neque satisfacere obligationi si alia vratur: est difficultas. An religiosi exempti possint dicecesanis festiuitatibus se conformare, omisso officio feræ, vel Sancti, quod à Romana Ecclesia illo die prescribitur.

Ratio dubitandi est, Quia omnes religiosi, & clerici, qui specialiter exempti non sunt, tenentur seruare morem prescriptum in Breuiario, vt expressè dicitur in Bulla Pij V. apposta in principio Breuiarij, & satis suprà dictum est. At hi religiosi Constitutionibus dicecesanis non eximuntur ab hac obligatione, cum illis non subiantur, vt diximus *tract. 3. de legibus disp. 1. p. 2. vlt. §. 6.* Ergo. Confirmo primò. Nullus secularis clericus tenetur alterare officium à Romana Ecclesia prescriptum & recitare de Sancto illius dicecesis, sed potest omisso illius officio recitare de Sancto vel de feria, de qua vniuersalis Ecclesia recitat, excipe nisi fuerit patronus Ecclesiæ propriæ, vel dicecesis, vt constat ex Bulla Gregorij XIII. apposta officio proprio Sanctorum Hispanorum, ibi enim dicitur: *Cum prædecessor noster (predictus scilicet Pius V.) in distinctè concessisset vt Ecclesia Hispania possint celebrare officia propria Sanctorum illius provincie, illique plures sunt numero ex hoc sequentibus vt officium maioris partis feriarum anni omittetur, & ordo Breuiarij ferè subuertetur. Nos huic incommodo occurrere volentes, & prædecessoris predicti mentem sano modo interpretantes; declaramus vnanimamque Hispania Ecclesiam eorum tantum Sanctorum, qui in Breuiario nò sunt descripti, officia propria celebrare posse, qui vel illius dicecesis sunt naturales, vel eius Ecclesiæ, vel dicecesis sunt patroni, vel eorum corpora, seu notabiles reliquie in ea Ecclesia, seu dicecesi requiescunt. Notandum est verum celebrare posse, quod licentiam concedit, non preceptum imponit. Sed in hac concessione non videtur religiosi comprehendendi, quia exprimentur: & privilegium derogans iuri communi, non debet extendi ad alias personas præter expressas, cum strictè interpretandum sit. Neque valet dicere religiosos esse satis expressos cum dixerit Gregorius vnanimamque Ecclesiam. Signum enim illud vnanimamque, vniuersale est quod omnes Ecclesias comprehendit. Non inquam, valet*

Tum, quia pauid inferius intendens religiosos obligare, vt in die quo celebratur festiuitas patroni totius dicecesis se conformet, illos exprimit. Ergo cum in alijs festiuitatibus nullam de religiosis faciat mentionem, religiosi non poterunt se conformare. Tum & præcipue, quia loquens Gregorius de specialibus festiuitatibus, quas in tota Hispania voluit generaliter celebrari, subiunxit. *Velimus quod festiuitates sequentes sint in tota Hispania generales, ita quod omnes Ecclesiæ, & Religiones existentes in illa provincia recitent de illis.* Expende, omnes Ecclesiæ & Religiones. Si enim sub verbo (Ecclesiæ) & vniuersali signo affecto, religiones comprehenderentur, frustra Gregorius illas exprimeret, & confirmo. Secundò, exceptio firmat regulam in casibus non exceptis; cum ergo religiosi eximantur ab obligatione, seruandi ordinem prescriptum à Pio V. solum in festiuitatibus Patroni dicecesis, & generalibus pro tota Hispania, sit sanè in alijs festiuitatibus obligatos esse.

9. Cæterum existimo posse religiosos in predictis festiuitatibus cum clericis secularibus illius dicecesis se conformare. Moueor primò, quia vt diximus *tract. de legibus disp. 5. de privilegio legis, privilegium Principis, & maxime concessum regno, vel provincie late est interpretandum.* Ergo privilegium concessum à Sede Apostolica, vt Ecclesiæ illius dicecesis de tali Sancto recitent, omnes Ecclesiæ etiam regulares sub forma Breuiarij Romani recitantes comprehendit. Tum quia lata interpretatio, quam privilegium habere debet hanc petit extensionem. Tum quia hac via datur conformitas Ecclesiarum in dicecesi, ita vt religiosorum Ecclesiæ cum secularibus conformentur. Quam conformitatem procurauit Concilium, vt satis colligitur ex *sess. 25. de Regul. specialiter cap. 12.* vbi est declaratio Cardinalium relata ibi à Barbossa, omnes regulares tam vtentes Breuiario Romano, quam proprio suorum ordinum, debent in concionibus, & sacris lectionibus, vt epistolis, & Euangelis quibus clericus secularis vitur, Ergo religiosi qui Romano ritu vtuntur in omnibus cum clero se conformare debent. Secundò, probo ex supradicta Bulla Gregorij, vbi conceditur omnibus Ecclesiis, vt possint recitare officium illius Sancti, qui vel illius dicecesis est naturalis, vel eius Ecclesiæ, seu dicecesis est patronus, vel eius corpus, seu notabiles reliquie in ea Ecclesia, seu dicecesi requiescunt. Sed in hac concessione religiosorum Ecclesiæ sub forma Breuiarij Romani recitantes comprehenduntur. Tum ob ea, quæ diximus. Tum quia nulla est ratio, quæ illos religiosos à tali concessione eximat. Cum talis concessio illis onerosa non sit, sed potius onus leuet, & voluntati illorum vltim talis privilegij remittat. Tum quia exceptio, quam Gregorius facit de festiuitate Patroni, & alijs generalibus potius firmat supradictam concessionem. Aliud enim est obligari religiosos ad recitandum de aliquo Sancto, aliud posse, si velint, de illo recitare: vt autem religiosi censerentur obligati in constitutione obligante seculares clericos, debebant exprimi: at vt censerentur comprehensi in constitutione privilegium, & facultatem concedente, non erat opus expressione: quia in concessione huius facultatis est fauor, at in expressione obligationis est rigor. Concedo ergo de sola festiuitate Patroni, aliisque generalibus obligatos esse religiosos se cum seculari clero conformare. Quia solum pro iis festis est expressa obligatio. Poterunt tamen, si velint, in reliquis festiuitatibus se conformare. Et hoc erit decentius, Deo gratius, & populo vtilius, & ex his satisfactum est rationi dubitandi.

10. Maior autem difficultas est an possit Episcopus instituire, vt totus clerus suæ dicecesis festiuitatem alicuius Sancti celebret, cum iuxta rubricas Brauarij Romani de alio Sancto, vel feria recitandum erat?

Et quidem si ille Sanctus signatur in Patronum totius dicecesis, vel illius dicecesis est naturalis, vel eius corpus, seu notabiles reliquie in dicecesi requiescunt, credo posse Episcopum obligare clericos suæ dicecesis, vt de illo officium persoluant. Quia hæc constitutio aduersa non est constitutionibus Pontificis, sed potius illis conformis. Conformatur enim constitutioni Gregorianæ concedenti, vt de tali Sancto possint officium recitare.

11. Quocirca quæstio solum procedit de Sancto, qui neque est Patronus dicecesis, neque illius naturalis, neque illius corpus, aut notabiles reliquie in tali dicecesi existunt. An inquam, de hoc possit Episcopus statuere, vt clerici suæ dicecesis officium recitent?

Certum est constitutione perpetua id fieri non posse, quia esset aduersa supradictæ Gregorianæ constitutioni. Inquit enim: *De alijs vero Sanctis etiam si sint naturales, vel Patroni alterius dicecesis, etiam si illorum corpora, vel notabiles reliquie in aliqua Ecclesia alterius dicecesis requiescunt non celebretur officium proprium, sed seruetur ordo Breuiarij Romani.* At Episcopus detogate non potest sua constitutione constitutionem Pontificiam ex *text. in cap. Maiores de Baptismo. & cap. inferiori, de maior. & obediens.* Ergo.

12. At si de decreto aliquo particulari loquamur, dicendum existimo posse Episcopum vna, vel alia vice statuere, vt de aliquo Sancto à Sede Apostolica canonizato recitetur, si vigens aliqua

aliqua causa occurrat, quæ Pontificem consuli non permittat. Probo, quia solum obstat potest lex generalis lata à Pontifice recitandi illo die de alio Sancto, vel de feria. Sed Episcopi potestatem habent dispensandi in legibus Pontificiis: vt late probamus *tractat. de legibus, disput. vltima de dispensatione præcipue cum vrger causa, & non patet adiuu ad Pontificem. Ergo poterit in hac lege generali dispensare. Secundo, priuilegia & facultates, quæ à Sede Apostolica expostulantur, sunt pro recitatione perpetua. Ergo signum est pro temporalis ab Episcopo fieri posse.*

13 Quinto, dubitatur. An sit præceptum recitandi Officium Virginis, Defunctorum, Psalmos penitentiales, & graduales? Respondeo ex omnium sententia, videntes Breviario Pij V. non teneri extra chorum ad horum recitationem, quia ita cauetur in supradicta Bulla. At alij spectare debent consuetudinem sui loci, & iuxta consuetudinem metienda est obligatio. Sic alios referens Bonacina *disput. 1. quæst. 3. part. 1. num. 22.* Ab hac regula excipitur dies commemoracionis omnium defunctorum, in quo teneris officium defunctorum dicere, quia est pars officij illius diei, & ita habetur in Calendario, & constat ex praxi. Idemque est dicendum de Litanis tempore Rogationum si processionibus non intersit: quia est pars officij illius diei, neque in Bulla Pij V. excipiuntur, sicut excipiuntur alij Psalmi. & preces, esto contra teneat Carolus Macig. *cap. 29. num. 18.* & indicet Vasquez *de benef. cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 1. in fin. vbi adducit Sotum, Armillam, & Syluestrum, sed loquuntur extra tempus Rogationum.*

14 Sexto, dubitatur. An satisfactas si officium Canonicum alia lingua præter Latinam dicas? Respondeo probabile esse te satisfacturum obligationi. Quia formulam Romanam precandi quoad substantiam retines. Quia hæc non tam ex idiomate Latino, vel Græco constat, quam ex sensu orationis, & illius dispositionis. At sine dubio grauitur peccabis, si aliquoties facias: quia cenferis Ecclesie generalem ritum, & morem parvipendere, illumque tuæ particulari deuotioni postponere. Secundo, si publicè facias. Quia præbes populo occasionem scandali & erroris. Sic late Bellam. *lib. de verbo Dei, cap. 15.* & 16. Suarez *tom. 2. de Relig. cap. 7. n. 8.* Emmanuel Sà verbo Hora num. 10. Bonacina *disput. 1. q. 3. punct. 1. n. 15.*

15 Septimo, dubitatur. An si addas, vel diminuas aliquid ex officio Canonico, pecces? Nemini est dubium te peccare saltem venialiter, etiamsi minimum addas, vel diminuas, tanquam patrem diuini officij. Quia expressè in Bulla Pij V. præcipitur nullam esse faciendam additionem, vel diminutionem. Quod à fortiori procedit, cum officium publicè dicitur, seu in choro. Imò crederem esse peccatum mortale, si vel minimam adderes, vel detraheres animo, vt in perpetuum sic duraret. Quia licet respectu diuini officij illa sit minima pars, & leuis additio, vel diminiutio: non est tamen leue, sed graue illam minimam partem ritui Ecclesie quasi perpetuò addere, vel diminuiere. Tum ob usurpatam iurisdictionem; tum ob introductionem noui ritus & cultus. Sic Suarez *lib. 4. de hor. can. cap. 15. n. 15.* Filiucius *tract. 23. cap. 6. g. 11.* esto contra teneat Bonacina *disput. 1. q. 3. punct. 1. n. 21.*

Dixi tanquam partem diuini officij, quia si addas aliquid concomitantè, & per accidens ad maiorem diuini cultus solemnitatem, non est peccatum. Hac enim ratione honestatur cantus, qui inter vnum, & alium Psalmum solet ad organum, vel musicum instrumentum fieri, ita Bonacina loco supra indicato.

16 Octauo, dubitatur. An supradicta additio, vel diminutione satisfactas præcepto recitandi? & quidem, si notabilem partem diminuas, clarum est te non satisfacturum. Tum quia illud officium sic diminutum non retinebit absolute formam præscriptam. Tum quia illud officium est absolute præceptum secundum se totum. Ergo omnia graui parte præceptum absolute implendum omittitur. At si officio notabilem partem addas, credo, etsi pecces, propter additionem, te satisfacturum præcepto recitandi. Quia totum, quod præcipitur, recitas, etsi alijs præcipibus mixtum. Dices: ex illa mixtione probatur te non satisfacturum præcepto, quia illa mixtio facit vt non sit eadem formula officij, sed alia: at teneris recitare iuxta formulam in Breviario præscriptam. Ergo non satisfactas. Respondeo moraliter loquendo non esse aliam formulam; quia non debes cenferi illa addere, vt patrem diuini officij, sed quasi per accidens.

17 Nono, dubitatur. An satisfactas præcepto recitandi, si die quo recitandum est de Sancto, recites de feria, & è contra? Non defunt auctores qui affirmant te solum in hac mutatione committere peccatum veniale. Sic Caiet. *verb. Hor. §. 3.* Syluester *eodem verbo, quæst. 2.* Emmanuel Saa *eodem verbo, num. 12.* Zerola *n. 6.* & reputant probabile Valent. *disput. 6. quæst. 2. part. 10. §. 3.* Lessius *lib. 2. cap. 37. num. 77.* Vasquez *de benef. cap. 4. §. 1. dub. 2.* Vega *1. p. cap. 118. casu 17.* Motenur quia præceptum impletur quoad substantiam, etiamsi in modo deficiat, substantia enim præcepti est, vt recites secundum formam Breuiarij Romani, & non alterius. Modus autem accidentalis est, vt hoc die recites de feria, alio de Sancto. Ergo.

18 At mihi vetius & probabilis est te non satisfacturum præcepto, si omisso feriali officio recites de Sancto, vel loco officij de Sancto recites de feria, cum recitandum non est, sic docent

pluribus relatis Suarez *tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 11. n. 6.* & *cap. 23. num. 12.* & 14. Bellam. *tom. 3. lib. 1. controu. 3. cap. 18.* Garzia *de benef. 3. p. cap. 1. num. 150.* Bonacina *disp. 1. de hor. can. quæst. 3. punct. 2. num. 17.* Reginaldus *praxi lib. 18. num. 177.* Filiucius *tract. 23. cap. 8. quæst. 4. num. 186.* & *cap. 7. quæst. 3.* & alij apud ipsos Moueot, quia præceptum non solum est de recitando in genere secundum formam præscriptam à Pio V. sed de recitando, verbi gratia, tali die de Sancto, & tali de feria, quia hoc in forma præscripta continetur. Aliàs non solum non esset peccatum mortale illius omisso, sed nec veniale; quia non potest esse peccatum veniale, vbi non est materia præcepti violatio. Quod si fatearis, vt verè fatendum est, materiam præcepti esse hanc particularem recitationem; & illam omittens recites aliam, quæ præcepta non est, non videris præcepto satisfacturum. Quia non potest fieri satis præcepto per rem non præceptam. Item si verum esset tantum esse obligatum recitare secundum quamlibet formam Breuiarij Romani, & non secundum formam continentem quolibet die, satisfacturum præcepto recitandi, si officium dicas de Resurrectione quolibet die quadagesimæ, & Dominica per annum. Consequens autem durum videretur, cum totum illud officium non æqualeat maruinis precibus alterius diei. Ergo. Et ex his patet responsio fundamento contrarij. Nego enim præceptum secundum substantiam esse tantum recitationem secundum formam Breuiarij Romani, vt sic, sed etiam secundum hanc, & illam formam. Quia pro quolibet die est distinctum præceptum iuxta distinctionem ritus recitandi.

PUNCTVM III.

Quomodo à supradictis officium diuinum recitandum sit vt præcepto fiat satis.

- 1 Deciditur quæstio ab Innocentio 1 11.
- 2 An truncare verba obstat obligationi.
- 3 Quid dicendum de interruptione.
- 4 Attentione illa requiritur, quæ ad orationem necessaria est.
- 5 Intentio sufficit virtualis.
- 6 Si solus recitas, non teneris proferre verba voce ita aliorum, vt te audias.
- 7 Quid si cum socio.
- 8 Quæ tenearis proferre, quando recitas cum socio.
- 9 Non satisfactas obligationi, si non expectes integram socij prolationem.
- 10 Quid si recites animo non satisfaciendi præcepto.
- 11 An si recites sine attentione pecces?

1. Satisfacturum huic interrogationi Innocentius III. in *cap. Dolentes de celebratione Missarum*, præcipiens in virtute sanctæ obedientie, & sub pena suspensionis, omnibus ad recitandum obligatis, vt diuinum officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiosè celebrent pariter, & deuotè. Quid autem sit studiosè celebrare? quid deuotè? videndum est.

Ad studiosam celebrationem notant Doctores tria requiritur. Primò, ne verba omittantur: Secundo, ne truncantur, & mutilentur: Tertio, ne inextrumpantur. Quotiescumque enim aliquod horum contingit, culpabiliter, diei non potest officium studiosè, sed potius negligenter celebrari. Ad deuotam vero celebrationem requiritur debita intentio & attentio. Sic omnes Doctores cum glossa in *sup. dict. cap. Dolentes.*

2. Omisso verborum communitè contingit cum verba priora vesiculi vltimis iunguntur, omisso intermedijs; quæ omisso si in magna quantitate sit, sine dubio est mortale. Tum quia ex officio diuino relinquuntur grauis quantitas. Tum quia illa, quæ dicuntur, possunt reputari non dicta. Nam dicta illo modo, vel nullam, vel propriam significationem habent: proinde sic omittens teneris repetere. Si autem in leui quantitate fiat, leue erit peccatum. Aliquando tamen propter inadvertentiam, balbutitionem, inolitam consuetudinem excusari poteris, sed ratio, ait Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 10. num. 56.*

Truncare, vel mutilare verba; quod fit absorbendo syllabas, existimat Lessius solum esse peccatum veniale, si voluntarie fiat, & nullum peccatum, si inuoluntarie. Regulariter credo ita esse; quia raro ob lyncopen syllabarum perditur sensus, & significatio verborum. Suarez *lib. 4. de hor. can. cap. 25. num. 6.* At si tanta esset truncatio verborum, seu syllabarum omisso, vt scilicet, & significationem amitterent, idem est dicendum, quod nuper diximus de omissione verborum, esse quidem peccatum mortale cum obligatione repetendi, si in magna quantitate fiat, & veniale si in leui.

3. Interrumpere officium absque causa extra chorum, est plures existimant esse mortale, nisi fiat animo repetendi, vt docuit Nauarrus *cap. 16. num. 75.* Medina *de erat. quæst. 6. sub finem.* Angles *de erat. q. 5. difficult. 5.* Azor. *1. p. lib. 10. cap. 8. quæst. 5.* huius probabilis est non esse mortale, neque obligationem repetendi. Quia interruptio non impedit quominus verè recites omnia cuiuslibet horæ pertinentia; ergo neque impedit, quominus satisfactas

facias præcepto recitari illam horam. Neque obstat recitatione illas non esse continuas, sed discretas; nam ex discretis recitationibus una integra hora componi potest. Imò sentio, si aliqua causa iusta subit intercedendi Psalmos à lectionibus, vel unum ab alio Psalmo, te à peccato excusari posse. Sic Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 10. n. 57. Bonacina *disput. 1. de hor. can. quest. 3. p. 2. §. 1. num. 27.* Quia quilibet Psalmus immò quilibet versus suam completam significationem habet distinctam ab alio.

4. Quantum verò ad attentionem attinet illa necessariò requiritur, & sufficit, quam diximus orationi sufficere; quare si quis solum ad verba attendat cum intentione saltem generali colendi, laudandique Deum, à præcepto satisfaciit, & quia hanc intentionem habere potest aliquibus rebus exterioribus occupatus, quæ non multum distrahant mentem, idè Doctores communiter censent sic occupatum recitantem satisfacere, verbi gratia, si recitet cum lauat manus, vel se vestiat induit. Sic Valquez de benef. cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 5. cum Soto lib. 10. de iustitia quest. 5. art. 5. Bonacina *disput. 1. q. 3. p. 2. n. 12. §. 2.*

5. De intentione implendi præceptum nihil speciale dicendum occurrit, præter ea, quæ de legibus dicta sunt, sufficere, scilicet virtutem, quæ in eo consistit, et quis voluntatem habeat faciendi rem præceptam: hæc enim voluntate præcepto satisfaciit. Quam voluntatem habere censetur, dum solito more assidue breviter ad recitandum. Nauarr. de orat. cap. 25. n. 8. Suarez de orat. lib. 3. cap. 3. num. 6. Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 11. num. 7. Bonacina *disput. 1. de hor. can. quest. 3. punct. 2. §. 2. à n. 10.* Gazia de benef. 3. part. cap. 1. num. 209.

Circa prædicta restant nonnullæ difficultates enodandæ, vt clarus doctrina eluceat.

6. Prima difficultas est. An necessariò proferre debeas verba taliter, vt teipsum possis audire ad præcepti satisfactionem?

Respondeo breuiter, si solus recites, non esse necessarium ita proferre vt teipsum audias. Quia præceptum solum est de locutione vocali cum Deo; sed cum Deo optimè loqui potes verbaliter, quin teipsum audias: quia potes verba formare, quæ Deus optime percipiet. Ergo Deinde si necessarium esset ad orationem vocalem, & huius præcepti executionem te audire verba prolata; orare non posses vocaliter, neque hoc præceptum exequi si fatus es, aut strepitus magnus simul cum tua recitatione concurreret, qui te ab auditione impediret, quod nequaquam est dicendum, Sic Doctores statim referendi. Verum esse necessarium non sit, teipsum audire, est tamen necessarium moraliter loquendo, verba ita distinctè, & clarè proferre, vt teipsum audire possis, nisi aliquod impedimentum addit; quia verba, quæ auditu percipi non possunt, non videntur verba, sed quidam motus in guttate, seu inter dentes facti, qui potius sunt inchoatio verborum, quàm verba. Colligitur ex Valentia *disput. 6. quest. 2. punct. 10. §. 4.* Reginaldo *lib. 18. n. 174.* Medina *Co. de orat. quest. 7.* Filiucio *tract. 23. cap. 3. n. 117.* & cap. 7. quest. 8. Azor. *lib. 10. cap. 1. quest. 4.* & tradit expressè Suarez *lib. 4. de hor. can. cap. 7. num. 6.*

7. Si autem cum sociis recites, debes ita proferre verba, vt ipsa socii audiat, si ipse obligatus est recitare, aliàs præcepto non satisfaciit: & è contra ipse socius ita debet verba proferre, vt illa percipias: sin minus præcepto non facies satis. Quia oratio alterius in tantum potest esse tibi communis, in quantum illum percipis. Quia auditis loco prolatis succedit, idè que dicentis recitate, quæ socius recitat, quia illum audis.

8. Secunda difficultas est. Quæ tenearis proferre quando recitas cum sociis? Respondeo te obligatum esse proferre alternatim Psalmorum versus: responsoria autem, antiphonas, capitulum, orationes, & lectiones; est omnia sociis dicat, tu verò attendas, satisfacies. Quia sæpè in choro, cui privata recitatio se accommodat, dicuntur ab vno reliquis audientibus, ita Syluester verbo Hora *quest. 7.* Suarez *lib. 4. cap. 25. n. 5.* Bonacina *disput. 1. de hor. can. quest. 3. §. 1. n. 11.*

9. Tertia difficultas est. An satisfacias tuæ obligationi, si ita cum sociis festinanter recites, vt antequam ipse postrema verba sui versiculi proferat incipias tu proferre, quæ tibi competunt? Ratio dubitandi est. Quia ad præcepti satisfactionem solum requiritur, vt ea, quæ tibi competunt, proferas, audiãque quæ ab alio proferuntur. Sed vtrumque fieri potest in supradicto modo recitandi. Nam potes, & verba tua proferre, & audire prolata à socio. Ergo satisfacias, & confirmo: audire Missam potes horas Canonicas recitans: quia recitatio non impedit Missæ auditum cum debita attentione. Ergo neque tuorum versiculorum recitatio, non impedit audire, quæ socius recitat.

Nihilominus dicendum oratio, te nequaquam satisfacere. Monetur præcipue. Quia inde sequetur, si socius suum versiculum proferret quando tu proferis tibi competentem, te satisfactum. Consequens autem videtur falsum, tum quia simultanea recitatio aliena est ab usu, & consuetudine Ecclesiæ. Tum quia alterius recitatio succedit loco illius, quam tu facere debebas, sed tu non poteras simul vtrumque versiculum recitare. Ergo neque eodem tempore, cum recitat socius, potes satisfacere. Ad rationem dubitandi respondeo, ad satisfactionem præcepti requiritur, vt socij recitationem audias, cum eam facere

posses, quia nomine tui facit: at quia non poteras illam recitare, cum audis, eo quod vtrumque simul recitare non potes, idè non satisfacias. Secus est in exemplo audiendi Missam: quia auditus non succedit loco alicuius recitationis. Ita expressè Toler, *lib. 2. cap. 13. num. 6.* Reginaldus *lib. 18. tract. 2. num. 146.* & *lib. 4. cap. 10. num. 87.* Bonacina *disput. 1. quest. 3. part. 2. §. 1. num. 3. & alij.*

10. Quarta difficultas, Satisfaciasne præcepto si horas recites animo non satisfaciendi? Solutio huius difficultatis constat ex his, quæ diximus, tract. de legibus. Ibi enim asserimus probabilius esse satisfacere, quia rem præceptam fecisti, illumque animum procedere ex errore, quo putas posse te impedire præcepti implerem præceptum exsequendo. Teneris tamen tempore præcepti ab hac voluntate cessare, & iudicare te adimpletæ præceptum, aliàs præceptum voluntate violabis.

11. Quinta difficultas. An recitans horas Canonicas, sine attentione ad verba pecces? Respondeo, si ex obligatione horas Canonicas recitas, præcepto non satisfacias, quia verè non oras ac proinde peccas mortaliter, si animum non habes repetendi. At si ex deuotione recitas distinguendum est, si animum habes orandi, peccas ad minus venialiter: quia irriterent Deum alloqueris. Verum si orare non intendis, sed solum mentem distrahere, & à prauis cogitationibus diuertere, beneque occupatum esse: non videris peccare. Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 11. n. 67.* Bonacina *disput. 1. de hor. can. quest. 3. punct. 2. §. 2. num. 7.* Azor. *1. p. lib. 10. cap. 12. quest. 11.* Suarez *tom. 2. de relig. lib. 3. cap. 4. n. 3. & sequentibus, Reginald. lib. 18. n. 149.* & *lib. 4. cap. 10. n. 85.*

PUNCTVM IV.

Quo tempore, quo ordine, quo loco, & quo corporis habitu, & situ officium diuinum recitandum sit, vt præcepto satisfacias?

1. Omnibus diebus officium diuinum recitandum est.
2. Præuenire, vel postponere intra diem tempus horarum solum est veniale.
3. Quo tempore præueniri potest Matutinarum precum recitatio?
4. Ordo in diuino officio seruandus est saltem sub veniali.
5. Quid si ordinem inuertat in eadem hora.
6. Non est mortale dicere Missam nondum expleto matutino officio illius diei.
7. Nullum locum signatum esse pro priuata recitatione.

1. Quantum ad tempus attinet respondeo te obligatum esse singulis diebus recitare totum officium: tum ex cap. Dolentes, de celebratione Missarum; tum ex Bulla Pij V. cum ex consuetudine recepta. Cum autem dies incipiat à media nocte antecedentis diei, & finiatur media nocte sequentis, intra huius temporis latitudinem teneris totum officium recitare. Cui obligationi satisfacias quacumque hora illius diei recites, siue mane, siue vespere, siue ante solis ortum, siue post illius occasum.

2. Verum est hoc ita sit, peccatum veniale erit præuenire, vel postponere horas absque causa extra tempus determinatum, verbi gratia, dicere Primam Vespertino tempore, Completorium mane, & sic de reliquis. Quia ordinem præscriptum ab Ecclesia perueritis. Non autem videtur grauis materia præsertim pro officio priuato.

Primam, Tertiam, Sextam, & Nonam tribus horis, post solis ortum, nec veniale est simul dicere; quia in usus obtinuit, vt sic dicantur, neque Vesperas Completorio hora secunda post meridiem, in iis consentiunt Doctores statim referendi.

3. Aduerto tamen Matutinum officium cum Landibus ex recepta consuetudine te præuenire posse pridie ad Vesperam, id est, ante solis occasum, seu postquam Vesperæ, & Completorium in Ecclesiis Cathedralibus absoluta sint, quod esse solet hora quarta pomeridiana, imò tertia cum dimidia: & illa hora Matutinum sequens diei incipere potes. Sic Lessius *lib. 2. de iustitia cap. 37. dub. ult. à num. 78.* & clarus Bonacina *disput. 1. de hor. can. quest. 3. p. 3. in fine,* qui dicit tribus horis post meridiem Matutinum recitari posse. Suarez *lib. 4. cap. 26. num. 14.* dicit inter tertiam & quartam horam pomeridianam recitari posse, & aduertit hoc posse fieri, siue hyeme, siue æstate.

Difficultas autem est. An illo die, quo in clericis beneficia, & religiosi incipit obligatio dicendi officium, debeant integrum dicere. Respondeo non debere, sed solum ab illa parte, à qua obligatio incipit, vt g. accepti ordinem, beneficium, professionem hora vnde cetera ante meridiem, non teneris recitare Matutinum illius diei neque Primam, neque Tertiam, sed ad summum Sextam & reliquas horas: quia ab illa hora vnde cetera incipit obligatio, & nullus obligatur ad recitandas horas cum illarum postponitione, nisi suo tempore obligatus esset illas recitare. Suarez *lib. 4. de hor. can. e. 27. n. 8.* Bonacina. *alios referens*

ESTRUC
LAO
TONI
E

diff. 1. de hor. can. quæst. 2. part. 5. num. 9. Sed quid dicendum, si antequam accepisses ordinem, beneficium, professionem, horas omnes illius diei recitasti? Respondeo probabiliter esse, te non satisfacere obligationi superuenienti. Quia non potest esse satisfactio obligationis, ubi nulla est obligatio. Debes ergo accepto ordine, beneficio, aut professione recitare horas illi temporis & sequenti correspondente. Bonacina *sup. p. 5. in fine.*

4 Quoad ordinem verò si officium sequentis diei incipias, antequam finias officium diei præsentis, v.g. Matutinum sequentis diei, antequam dicas Vesperas diei præsentis, peccas venialiter, si absque vlla rationabili causa facias. Non quia officium vnius diei habeat cum alio connexionem: sed quia intentio Ecclesie videtur esse, vt obligationi præsentis diei facias satis, antequam incipias sequentem explet. Et quia regulariter id fieri non potest, nisi vel vnum, aut aliud officium notabiliter anteponas, vel postponas tempore consueto, & ab Ecclesia præscripto. Suarez *lib. 4. de hor. can. c. 24. num. 3.* Si autem horarum ordinem eiusdem diei perueras, & prius recites Primam, quam Matutinum, Vesperas, quam Primam absque vlla rationabili causa, peccatum veniale committis: quia est inuertio ordinis ab Ecclesia præscripti. Non tamen in hoc casu, & præcedenti est peccatum mortale; quia modus ille præceptus non videtur gravis materia, sic Suarez *lib. 4. c. 24. num. 4.* Bonacina *diff. 1. quæst. 3. p. 4. à numer. 1. c. segg.* At existente causa rationabili, vt quia inuitatis ab amico recitare Primam, cum Matutinum nondum recitasti, vel recitare Tertiam, non recitata Prima, vel recitando Tertiam recordatis, non te recitasse Primam, nullum peccatum nunc committis inuertendo supra dictum ordinem: sic Suarez & Bonacina *loco allegato*, & alij apud ipsos.

5 Maior tamen est difficultas, si in eadem hora ordinem inuertras, v.g. si prius recites in Matutino Lectiones, quam Psalmos, Laudes quam Matutinum, Preces & Capitula, quam Psalmos & sic de alijs; Tunc enim videris non recitare secundum formam præscriptam: quia hæc forma principaliter consistit in dispositione, quam partes habent inter se; est enim quælibet hora quoddam artefactum, cuius essentia præcipue in artificio consistit. Nihilominus communi sententia docet, secluso scandalo, & contemptu non esse peccatum mortale, sed veniale tantum. Quia partes cuiuslibet horæ seorsim sumptæ completam significationem habent, neque vna ab alia pendet. Ad componendam autem vnam horam, vniuntur potius per aggregationem, quam per continuationem, aut aliam vniorem strictiorem, cui aggregationi non obstat hæc inuersio, & mutatio. Ergo. Hinc si si aliqua rationabilis causa, hunc ordinem mutandi inuertatur, nullum te omittere peccatum, v.g. si chorum intrasti medio matutino, potes cum alijs proseguere, & postea recitare, omnia. Idem est si oblitus fuisti aliquam partem recitare, potes istam post supplere. Item si cum recitas Matutinum, desit tibi Breuiarium ad lectiones, & responsoria, potest omittis lectionibus postea recitandis, reliquum recitare, maxime si times aliquas occupationes futuras, que te ab ita commoda recitatione impediant. Sic Doctores præallegati.

6 An autem si peccatum mortale dicere Missam Matutinis precibus non recitatis: solet communiter dubitari. Negauit cum communiori sententia tract. de Euch. diff. vlt. de sacrificio Missæ, & vltra Doctores ibi allegatos docet in præf. Suarez *de relig. tom. 2. lib. 4. cap. 24. num. 6.* Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 12. n. 81.* Valenzia *tom. 3. diff. 6. quæst. 5. punct. 10. §. 4.* Valquez de Benefic. *cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 3. num. 85.* Bonacina *pluribus relictis diff. 1. quæst. 3. punct. 4. num. 11.* Ratio præcipua est. Quia nullum exat de hac te præceptum. Dices esse præceptum latum à Pio V. in principio Missalis ubi in virtute sanctæ obedientiæ præcipit Missam dicere iuxta ritum Missalis atque additione, vel diminutione, aliæ mutatione alicuius ceremoniæ ibi præscriptæ. Sed vna ex ceremoniis ibi præscriptis est dicere Missam Matutino cum Laudibus absoluto, vt constat ex præscriptione rituum; qui in Missa obseruandi sunt. Ergo est obligatio gravis sic dicendi. Respondeo Binn V. *missæ præceptum secundum.* Respondeo Pium V. tulisse præceptum seruandi ritum dicendi Missam, nec nouum inducendi; sub hoc tamen generali præcepto non comprehendit Matutini recitationem; quia recitatio Matutini non est ritus aliquis Missæ, sed ad Missam præsupponitur. Neque illa præsuppositio est sub præcepto. Alias vacare orationi aliquantulum sub præcepto esset, cum in illis rubricis caueatur. Aliqua tamen in rubricis præscribuntur non vt præcepta, sed vt consilia. Neque obstat inter defectus in Missa cõtingenter computati omissionem matutinarum precum *cap. 10. de defectibus in Ministro.* Quia solum est defectus leuis: vel dicendum est procedere ex sententia antiquorum Canonistarum. Neque item obstat dari aliquando privilegium ad dicendam Missam non recitato Matutino: quia hoc dari potest, tum ad tollendos scrupulos, tum & præcipue vt peccatum veniale vitetur. Quod sine dubio sæpe contingit, quando absque rationabili causa Missa dicitur non præmissa Matutini recitatione, quia ita est consuetudo recepta, & quia Matutinum hora consueta, & ab Ecclesia præscripta non est dictum.

7 Locus autem pro priuata recitatione nullus est ab Ecclesia signatus, ac proinde in quocumque satisfacere præcepto po-

tes. Si tamen absque aliqua necessitate in locis immundis, & distractioni expositis recites peccabis ad minimum venialiter, quia irauertenter procedis. Bonacina *diff. 1. quæst. 3. p. 5. num. 5. c. 6.* Sedere cum standum est, vel stare cum est fluctandum ex rubrica præscripto, non videtur esse peccatum si absque contemptu fiat: quia non videtur præcipi, sed consuli, & ordinari maioris deuotionis gratia, sic Bonacina *Punct. 6.*

PUNCTUM V.

Quanta sit obligatio præcipue in Clerici horas canonicas recitandi,

- 1 Esse grauem obligationem non omittemis notabilem partem, & quæ hæc sit.
- 2 Obligatum titulo ordinis, & beneficii & religionis, tria peccata committere, vel vnum cum tribus circumstantiis necessariis in confessione manifestandis affirmati Sanchez.
- 3 Probabiliter est vnum simplex peccatum committere.

EA est obligatio in clericis, beneficiatis, & religiosis recitandi singulis diebus horas canonicas, vt absque graui culpa nullus horum possit partem notabilem omittere. Quæ autem sit notabilis pars, non satis inter Doctores constat. Existimarem sane quamlibet horam partem, aut illi æquiualentem esse partem notabilem, & non aliud. Sic Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 52.* Bonacina *diff. 1. q. 5. p. 1. num. 2.* Mouerit. Quia communior sententia est vnum esse præceptum de septem horis canonicis recitandis, vt statim dicam, sed posita vnitrate præcepti, leuis materia iudicanda est, quæ quantitatem horæ paræ non attingit, cum non attingat partem duodecimam partem præceptæ.

Quod autem vnicuique præcepto totum officium præcipiatur, & non ad multiplicatam horarum multiplicentur præcepta, videtur constare ex cap. Dolentes de celebratione Missarum, ubi officium nocturnum pariter & diurnum præcipitur; & ex Bulla Pij V. & ex institutione horarum, quæ vnicuique officium continet; quia & præcepta multiplicanda non sunt absque manifesta ratione. Ex quo fit omittentem vno die omnes septem horas, vnicuique peccatum committere, grauius tamen, quam si vnicam tantum omitteret; sicut grauius peccaret omittens Missam audire integram, quam si partem notabilem omittit. Sic Nauazus *cap. 7. de orat. num. 60.* Valquez de beneficiis *cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 5. num. 7.* Suarez de religione *lib. 4. cap. 25. num. 18.* Bonacina *diff. 1. quæst. 5. punct. 1. num. 8.* Garzia *3. p. de Benef. cap. 1. num. 132.* & alij plures apud ipsos.

2 Dubium graue est. An obligatus horas canonicas recitare, tum ratione ordinis, tum ratione beneficii, tum religiosi ordinis, quem profiteretur committat tria peccata, vel vnum cum tribus circumstantiis necessariis in confessione manifestandis: vel tantum simplex peccatum?

Sanchez *lib. 9. de Matrimonio diff. 15. num. 6. sub finem.* Bonacina *diff. 1. de horis canonicis quæst. 5. p. 1. num. 4.* alijs relictis docet esse plura peccata. Quia beneficiatus omittens horas peccat contra debitum sui officij & muneris, ratione cuius tenetur horas canonicas recitare. Sed quoties quis diuinitus sui muneris omittit, peccat contra iustitiam. Ergo beneficiatus clericus omittens horas, dupliciter peccat contra religionem saltem, & contra iustitiam.

3 Nihilominus probabiliter censet vnicuique peccatum committere, beneficiatum, clericum, & religiosum omittentem horas canonicas. Quia ad horas recitandas solum tenetur ex vi præcepti Ecclesiastici, atque beneficiatus, clericus & religiosus. Ergo cum vnicuique præceptum sit, vnicuique peccatum committitur. Et confirmatur ordo clericalis, religio & beneficium non obligant ex se ad harum horarum recitationem, sed ad summum obligant clericos religiosos & beneficiatos, speciales orationes pro populo fundere. Ergo in omissione harum horarum non committunt iniustitiam. Neque obstat beneficium dari propter officium, id est sub onere & obligatione officij, quia non datur sub obligatione iniustitiæ, sed religionis; quæ obligatio non ex beneficio, sed ex præcepto ratione beneficii impositio ortum habuit, & ita alios referret docet Henricus *1. de penitentia cap. 5. n. 6.* Garzia de beneficiis *3. p. cap. 1. n. 14. c. 125.*

PUNCTUM VI.

Quæ causæ excusent ab horarum canonicarum recitatione?

- 1 Impotentia, quæ provenire potest tum ex obliuione, tum ex ignorantia, tum ex infirmitate, tum ex carentia Breuiarii, tum ex impedimento extrinseco, excuset.
- 2 Quæ ratione repentina occupatio excuset.
- 3 Dispensatione eximitur quis ab obligatione, & quis possit dispensare.

4. Impotentem recitare totum officium ad nihil dicendum tene-
ri, qui dicant.
5. Alij affirmant impotentem maiorem partem officij recitare,
ad minorem obligatum non esse.
6. Alij dicunt te esse obligatum recitare eas horas, quas commo-
de potes.
7. Resoluitur primò te non esse obligatum recitare illam horam,
cuius notabilem partem debes omittere.
8. Potens recitare maiorem officij partem ad illam tenetur.
9. Si maiorem officij partem recitare non potes, probabilius est
te ad nihil teneri.
10. Quid faciendum cum dubius es, an possis maiorem officij par-
tem recitare.
11. An carens visu vel Breuiario tenearis maiorem officij par-
tem recitare, si eam memoria feliciter teneas? Resolui-
tur affirmatiue.
12. An impotens solus, potens verò cum socio teneatur recitare?
Proponitur variis sententiis.
13. Resoluitur te obligatum esse.
14. Apponitur aliquot limitationes.
15. Proponitur ratio dubitandi: An tenearis praeuenire recitati-
onem sciens te impedendum esse.
16. Resoluitur te esse obligatum.

1. Varias causas excusantes enumerant Doctores, quas ad
tria capita possumus reducere: Impotentia scilicet, recita-
tionis occupationis, & dispensationis?

Quoad primam attinet, & dicendum est impotentiam simpli-
citer excusare, quia impossibile non datur obligatio, leg. im-
possibilem. ff. de reg. iuris. Hæc impotentia provenire potest
primò ex obliuione. Secundò ex ignorantia. Tertio ex infirmi-
tate. Quardò ex carentia Breuiarij, de quibus sigillatim.

Primò provenit impotentia ex obliuione naturali, seu in-
culpabili, & tuoc non est culpabilis omisso recitationis: quia
precautum debet esse voluntarium. Debes tamen diligens esse,
ne hæc obliuio contingat. Quare si expertus sis te recitandi
obliuisci, quando hora consueta non recitas, debes adhibere
aliquid memoriæ excitatiuum, quo obligationis recorderis.
Sic Suarez de horis canon. lib. 4. cap. 28. num. 4. Bonacin. disp. 1.
quæst. 6. p. 3. num. 9. Sed quid si dubius es, an recitaueris? Re-
spondeo te obligatum esse ad recitandum: quia possidet præ-
ceptum, à cuius obligatione solui non potes satisfactione dubia.
Sic in præfati Nauarr. de orat. cap. 20. num. 30. Bonacin.
alijs relictis disp. 1. de hor. can. quæst. 6. p. 3. n. 11. Excipe nisi dubi-
um deponas aliqua ratione probabili, sic supradicti Doctores.
Si autem certus sis recitasse, dubites tamen an antiphonam,
Psalmum, vel quid simile dixeris? Deponere potes dubium cre-
dens te recitasse, quia non præsumitur omisium, quod in ordi-
nario cursu, & quasi naturali sequela, & ordine recitatur. Sic
Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 26. num. 20. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 12.
ad finem. Nauarr. cap. 13. de orat. num. 29. Bonacin. disp. 1. q. 6.
part. 3. num. 12. Filiucius tract. 23. cap. 8. quæst. 3. ad finem, & alij
apud ipsos. Secundò ex ignorantia provenire potest impoten-
tia, & excusatio, primò si sit inuincibilis ignorantia legis, vt
si ignores inuincibiliter te obligatum esse recitare. Quia tran-
sgredi voluntariè obligationem non potes si obligationem igno-
ras. Secundò, si sit ignorantia facti: quia nec sis recitare. Sed hæc
ignorantia vix contingere potest inculpabiliter, si quidem cum
beneficium, aut ordinem recipis, debes te agnoscere esse in-
dispositum, vt obligationi susceptæ satisfacias. Sicut enim obli-
gatus es habere Breuiarium, vel moralem spem alio die haben-
di illud sine proprio, sine commodatum: ita obligatus es ha-
bere scientiam recitandi, vel saltem spem habendi illam: quia
ad satisfaciendum obligationi hæc omnia necessaria sunt. Huic
tamen obligationi satisfacias, si officium diuinum recitare quoad
substantiam scias, etsi perfectam rubricationem noticiam non ha-
beas. Hæc enim decursu temporis, & continua recitatione do-
cet. Tertio excusat impotentia, quæ provenit ex infirmitate,
quæ si te simpliciter reddat impotentem, constat excusare. Hæc
enim de causa cæcus excusatur à recitatione: quia absque visu
non potest recitare, & idem est de muro. Surdus autem non
excusatur: quia non est necesse ad recitationem priuatam scip-
sum audire. Alia autem infirmitas, vt tertiana, quartana, tunc
excusat à recitatione horarum, quando ea laborans non potest
absque graui noxamento recitare: quia *ingum Domini est suauis*:
Secus, si cum leui noxamento possit. Quia leue noxamentum
nullius est considerationis, vt graue præceptum omittatur.
Quardò excusat carentia Breuiarij, quia Breuiarium est medium
necessarium ad recitationem.

2. Secundum caput excusationis est repentina, & necessa-
ria occupatio recitationem impediens, quam omittere, aut in
aliud tempus differre, vel simul cum recitatione exequi non po-
tes absque graui tui, vel proximi iactura in vita, honore, vel for-
tuna. Ex quo cap. excusari possunt publicam lectionem facien-
tes intra certum horarum terminum in oppositione alicuius
Cathedræ, non solum quando oppositores sunt, sed etiam quan-

do in ostentationem scientiæ se præparant ad legendum, vt sic
viam parent ad cathedram: quia hæc voluntaria lectio reputatur
necessaria in illa occasione. Item excusantur Concionatores, &
Confessores, qui nec concionem, nec confessiones omittere
possunt, aut in aliud tempus differre, absque graui nota, &
scandalo: neque simul cum illis valent recitare.

3. Tertium caput excusationis est dispensatio, quæ si à Pon-
tificis fiat non est dubium validam esse, quia dispensat in iure à
se lato. Sic multis relictis docent Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 28.
à num. 38. Bonacin. disp. 1. q. 1. p. 2. num. 5. Ab Episcopo autem
dari non potest clerico neque beneficiato: quia inferior dispen-
sare non potest in lege superioris, nisi iure vel consuetudine ei
sit permissum, quod in hoc casu non reperitur. Si tamen dubium
sit, an in aliquo casu clericus, vel beneficiatus debeat recitare,
poterit Episcopus sententiam ferre. Suarez & Bonacin. supra &
alij apud ipsos.

Prælati autem religiosorum, quibus commissa est facultas
dispensandi in legibus, & consuetudinibus religionis, poterunt
cum religiosis hæc in parte dispensare, si causa subfit. Regulari-
ter autem solus prælatus supremus hanc dispensationem con-
cedere potest: quia ita videtur in religionibus receptum, vt plu-
ribus relictis probat Bonacin. disp. 1. q. 2. punct. 2. n. 9.

Præter has causas allegari potest spirituale impedimentum
censurarum, excommunicationis scilicet, suspensionis, inter-
dicti, irregularitatis, & degradationis, sed recepta est omnium
sententia hæc recitationem horarum non impedire. Solum de
degradatione est nonnulla difficultas, an eximat clericum ab
obligatione, si quidem illum deponit ab officio & beneficio, &
ab omni clericali privilegio. Quapropter Emanuel Saa verb. hor.
n. 2. edit. Complutens. inclinat excusare. At reliqui Doctores ne-
gant, ne ex culpa sua commodum reportet. Et in his ferè omnes
Doctores conueniunt. Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 28. Va-
lencia disp. 6. q. 2. p. 10. §. 7. Lessius lib. 2. c. 37. dub. 9. fine. Azor. 1.
p. lib. 1. cap. 13. Valquez in Opuscul. de beneficiis cap. 5. §. 1. art. 1.
dub. 12. Bonac. disp. 1. q. 6. p. 1. 2. c. 3. & alibi Toletus lib. 2. c. 14.

4. Restant tamen aliquæ difficultates circa supradicta eno-
dandæ. Prima. An si ex infirmitate, vel superueniente occupa-
tione impotens sis recitare totum officium, tenearis recitare il-
lius partem. Negant aliqui, quia est vnicum præceptum, quod
si impleri non potest, cessat illius obligatio. Neque enim di-
cendum est, te esse obligatum ad partem, & non ad totum, quia
obligatio ad partem non est distincta ab obligatione ad totum,
alias essent præcepta distincta, & explicio. Qui non potest Missæ
integre assistere, non teneatur ad illius partem, verbi gratia, ad
audiendum Euangelium & qui non potest toto die ieiunare, non
teneatur manè, aut vespere seruare ieiunium. Quia obligatio ad
partem non est distincta ab obligatione ad totum. Cum autem
in præfati vnica sit obligatio ad omnes horas, si hanc obli-
gationem implere non potes, cessat obligatio ad partem.

5. Hæc sententia mihi nullo modo probatur: ex illa enim
infertur potentem recitare Matutinum cum Laudibus, & horas
minores, excusari posse ab illarum recitatione, ex eo quod
impotens sit recitare vespas: quia ex illius horæ omissione
infertur, præceptum impleri non posse, quod certe videtur ab-
surdum. Quapropter Lessius lib. 2. cap. 37. num. 54. Azor. lib. 10.
cap. 13. q. 4. c. 5. Raphaël de la Torre controuers. 7. de horis can.
num. cum Nauarro de orat. cap. 11. à num. 15. sentiunt poten-
tem recitare maiorem officij partem obligatum esse ad illius
recitationem, secus verò si solum minorem partem possit: quia
maior pars videtur trahere ad se minorem, & cum ab obligati-
one maioris partis solutus sis, à minori censeri solutus.

6. Alij verò Doctores strictius loquuntur. Sentiunt namque
te esse obligatum recitare eas horas, quas commodè possis, siue
sint maior pars officij, siue minor. Sic Suarez lib. 4. de hor. can.
cap. 28. à num. 22. c. 27. Valencia illo punct. 10. §. 7. Bonacin. p. 2.
num. 7. Garzia 3. p. de beneficiis c. 1. n. 226. Mouentur. Quia hoc
præceptum est vnicum sit, est tamen de materia diuidua, &
quæ plures partes habet inter se non connexas. Non enim Pri-
ma dependet à Tertia, neque Tertia à Matutino. Ergo obliga-
tio recitandi vnã horam impleri potest, etiam si eidem obli-
gationi, quoad alteram partem fieri satis non possit. Et confir-
mat. Qui non potest soluere integrum debitum, obligatus est
soluere partem, quando pars solui potest independentè à toto:
quod in præfati concingit, cum possis recitare Vespas inde-
pendenter à recitatione Primæ. Immo ad illas recitandas potes
obligari, quin ad Primam fueris obligatus, vt si Subdiaconatum
ad mercedem suscepisses.

7. Ego verò dicendum existimo. Primò te non esse obliga-
tum recitare illam horam, cuius notabilem partem debes omi-
tere, verbi gratia, te non esse obligatum recitare Matutinum, si
impotens sis lectiones recitare, vel quia Breuiario careas, aut
visu, aut alia de causa impediaris: quia exclusis lectionibus
Psalmi non constituent substantialem Matutinum iuxta formam
à Pio V. præscriptam. Cum autem præceptum sit de recitatione
Matutinarum precum iuxta formam præscriptam à Pio V. &
hoc sine lectionibus impleri non possit, efficitur sanè te non
esse obligatum ad Psalmorum recitationem. Sic Garzia 3. p. de
benef. cap. 1. à n. 221. Torre controuersia 7. art. 6. Fauct Suarez
lib. 4.

lib. 4. de hor. can. cap. 28. num. 10. & 26. Ioan. Sanchez disp. 15. sect. num. 1.

8. Secundo dico, potentem recitare maiorem officij partem sine dubio ad illam teneri, verbi gratia, potens recitare Laudes cum Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperis & Completis, etiam si Matutinam cum lectionibus recitare non possit, tenetur Laudes cum reliquis horis recitare. Quia sunt partes distinctae praecipui, quarum una ab alia non pendet. Sic Navarrus, Lessius, Azor, Garzia, Suarez, Valentia, Bonacio, locis allegatis. Neque obstat Laudes non esse horam distinctam à Matutino. Quia esto una hora cum Matutino sit, potest tamen ex aliqua iusta causa leui, à Matutino separari, & tanquam hora distincta dici, ut patet in festo Natiuitatis Domini, & in recitatione privata, id est, consuetudine receptam. Garzia plures referens 3. p. cap. 1. num. 224.

9. Tertio dico, mihi probabilior esse sententiam Navatri, Lessij, & aliorum afferentium te non esse obligatum officium recitare, si maiorem illius partem non potes. Tum ob rationem superius dictam, quia maior pars trahit ad minorem. Tum quia ita videtur esse consuetudine receptum, ne infirmi & debiles, vel alii impediti serupulis & perplexitatibus vexentur. Quod sine dubio contingeret si potens sine notabili damno recitare quamlibet horam, ad illam teneretur. Quis enim determinare posset, quot horae tibi nocuum graue afferrent, aut quis asserere vniam solam horam ex minimis graue nocuum allaturam? Ne igitur perplexus sis, ab omni hora videris excusatus, cum maiorem officij partem recitare non potes, verbi gratia, cum non potes recitare Matutinam cum Laudibus, quia haec est pars maior, prima, & praecipua officij. Sic docet loquens de infirmis Manuel Rodriguez 1. tom. Sum. cap. 144. & tom. 1. quast. Regul. quast. 42. art. 10. Garzia 3. p. de benef. cap. 1. num. 226. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. de hor. can. cap. 28. à num. 22.

10. Secunda difficultas est. Quid faciendum, si dubius sis an maiorem officij partem recitare possis absque notabili salutis nocuum? Clarum est te posse & debere iudicio Medici conformare, quia peritis in arte credendum est. Qui si asserat tibi nocuum recitationem, eo ipso ab illa praestanda liber existis. Sic Suarez cap. 28. num. 21. Bonacin. disput. 1. q. 6. punct. 1. n. 4. & alij apud ipsos. Verum si medicus dubius est, an grauius tibi nocitura sit recitatio? Suarez inclinatur te esse obligatum, quia praecipuum & illius obligatio est certa, & causa excusans dubia; praevalet ergo praecipui obligatio. Bonacina negat te esse obligatum, quia non tenetis periculo grauis damni te exponere ob praecipui Ecclesiastici executionem. Et hoc mihi probabilius videtur: quia periculum illud grauis damni causa est certa, & non dubia, qua stante praecipuum Ecclesiasticum obligare non potest, quia esset rigorosa obligatio, & aliena à suauitate Euangelij.

11. Tertia difficultas est. An carens visu, vel Breviario tenearis recitare maiorem officij partem, verbi gratia, Laudes cum reliquis horis, si eas memoria fideliter teneas? Sotus de Iustitia, quast. 5. art. 3. p. 2. conclusum, dubitat de hac obligatione. Quia accidentarium est, quod memoria teneatur. Neque enim videtur iustum ob illam causam honestam onus hoc graue imponi, quod non imponeretur carenti illa. Ceterum omnino dicendum est, sic tenentem memoria maiorem officij partem obligatum esse ad illam dicendam, quia posita illius officij memoria, iam valet praecipuum implere, & sine difficultate. Ergo tenetur. Neque obstat accidentarium esse, quod officium memoria teneatur. Quia posito illo accidenti iam necessarium est te esse obligatum: sicut tempore interditi accidentarium est te Bullam habere: qua conceditur facultas audiendi sacrum, &c. At illa facultate posita non est accidentarium, sed necessarium, quod praecipuum audiendi Missam obligetis. Sic in praesenti. Et ita docet Navarrus cap. 21. de orat. numero 11. Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 28. numero 10. Valentia disputat. 6. q. 2. p. 10. §. 7. Bonacin. disputat. 1. de ho. can. q. 6. p. 2. num. 6. Azor. 1. p. lib. 1. c. 13. q. 15. cap. 13. q. 5.

12. Quarta difficultas est. An si impotens sis recitare solus, possis tamen cum socio, illi utique habeas ad manum, tenearis cum illo recitare? Negat Ioan. Sanchez disp. 15. sect. num. 2. & alij relati à Garzia 3. p. de benef. cap. 1. num. 214. Quia recitare cum socio praerogatum est, quo non videris ad vitandum adstrictus. Lessius vero lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 54. & Garzia supra n. 215. distinctione vtrum. Si solitus sis socium adhibere teneris, secus si solitus non sis. Excipit tamen Garzia, nisi antea gratis haberes socium, & postea non inuenies nisi cum stipendio. Et ratio est, quia nullum onus tibi speciale imponitur.

13. Ceterum cum communi sententia affirmandum est te obligatum esse recitare cum socio, si facile habere potes sine antea usus fueris illo sine non. Quia hoc per accidens est ad obligationem indicendam. Sic Navarrus cap. 11. de orat. n. 13. Azor. lib. 10. cap. 13. q. 3. & 6. Manuel Rodriguez 1. tom. Sum. cap. 144. n. 1. Bonacin. disp. 1. de hor. can. q. 6. p. 2. num. 8. Suarez lib. 4. de hor. can. 28. à num. 13. Valentia disp. 6. q. 2. punct. 10. §. 7. in principio. Reginald. prax. lib. 18. num. 183. ad finem,

& alij apud ipsos. Ratio est. Quia obligaris ex praecipuo Ecclesiae recitare: Sed hoc praecipuum facile implere potes à huiusmodi socium. Ergo obligatus es illum adhibere. Quia obligatus es adhibere media ad exequendum praecipuum, quae tibi à sociis non sunt. Dices, te esse obligatum apponere media per se ordinata ad praecipui executionem, secus media per accidens, & priuilegiata: vsus autem socij non est medium per se ordinatum ad huius praecipui executionem, sed extra illam. Siquidem ex permissione Ecclesiae, & quasi ex privilegio vsus socij conceditur. Alias si vsus socij esset medium per se ordinatum ad huius praecipui executionem, obligatus es illum conducere, quando gratis habere non posses, sicut obligatus es Breviarium emere? Respondeo. Etsi vsus socij non sit medium per se ordinatum absolute ad huius praecipui executionem, est tamen medium supposita tua impotentia aliter implendi praecipuum.

14. Limitant Suarez n. 12. & Bonac. p. 2. n. 9. cum aliis, & bene supradictam conclusionem. Primum, nisi furdus & surdaster sis, & audire non possis absque magna vociferatione: tunc enim socium adhibere non tenetis, quia esset obligatio nimis onerosa. Secundo, limitant ut vsus socij gratis habeatur, quia non es obligatus quarete socium pro stipendio. Quia talis stipendia inquisitio non est medium ex consuetudine, & intentione legislatoris statutum ad huius praecipui executionem. Excipit nisi beneficiatus sis: quia beneficium datur propter hoc officium. Cum ergo ex iustitia ad illud officium obligetis, mirum non est, ut obligetis moderatos sumptus facere pro illius executione. Secus vero asserunt si Clericus simplex, & religiosus sit. Quia horum obligatio non est ex iustitia, sed ex religione. Haec tamen limitatio mihi non probatur. Credo enim quemlibet Clericum, vel religiosum, si habeat vnde absque difficultate graui vellet socium conducere ad seum recitandum, obligatum esse illum conducere, vel nullum Clericum etiam beneficiatum habere subire obligationem. Quia, ut supra dixi, eadem est obligatio Clerici simplicis, & beneficiati ad recitationem. Quod autem quilibet Clericus hanc obligationem habeat inde probatur: quia vsus socij in persona impotentis aliter recitandi est medium simpliciter necessarium ad huius praecipui executionem. Ergo si ea communi sententia obligatur ad hoc medium assumendum, obligari debet ad expendendos, aliquos moderatos sumptus, si necessarii sunt ad huius medij assumptionem.

15. Quinta difficultas est. An sciens Vespere impediendum esse à recitatione, debeas illam manè anticipare? Ratio dubitandi est. Quia quilibet hora suo tempore correspondet. Ergo quousque ipsum accedat, non intrat illius obligatio. Item si illo tempore, quo ex praecipuo Ecclesiae hora recitanda est, legitime es impeditus, cessat illius recitanda obligatio. Quia horas antepone, vel postponere solum tibi ex privilegio conceditur, non ex obligatione. Et ita tenet Emanuel Saa, in editione Complutensi, verbo Hora. n. 1. Vbi inquit. Nec tenetur ad horas, qui urgenti negotio est impeditus. Hinc enim sufficit recitare horas tempore non impediti. Adverte in editione Romana es correctione Magistri Sacri Palatii hoc expunctum esse.

16. Ceterum tenendum est te obligatum esse anticipare recitationem. Sic ex communi sententia docent Syluester verb. Hora. q. vltima. Grassus 1. p. lib. 2. cap. 54. Bonacin. alios referens disput. 1. de hor. can. q. 6. p. 2. num. 2. Valentia 2. 2. disp. 6. q. 2. p. 10. §. 7. Suarez 2. 2. n. 28. & 36. Azor. 1. p. lib. 1. c. 13. q. 15. Ratio est. Quia praecipuum recitandi horas obligat non solum illo tempore, cui horae specialiter correspondent, sed etiam toto integro die quia in qualibet parte illius diei recitans satisfacis obligationi. Ergo si in aliqua parte diei impeditus es exequi praecipuum, & in alia exequi illud potes, obligaris sane praecipuo pro illa parte diei, qua expeditus es. Neque obstat ratio dubitandi. Fateor namque quamlibet horam suo tempore correspondere, quatenus habet specialem significationem, & institutionem, ob quam non licet absque causa antepone, vel postponere: at quatenus praecipua est toti integro diei correspondens, ac proinde obligationem habes recitandi, ea parte temporis, qua expeditus fueris. Ad confirmationem dico praerogatum esse antepoenendi, vel postponendi horas, cum suo tempore recitari non possunt, ut quando suo tempore recitari possunt, & possunt tamen ante, vel post intra terminos illius diei, non est praerogatum, sed obligatio antepoenendi, vel postponendi. Sic ergo ceterum te obligatum esse recitare horas manè, si toto vespere seis esse impediendum.

PUNCTVM VII.

De pœnis Clericorum non recitantium.

1. Obligati sunt beneficiati fructus restituere.
2. Primo semestri beneficij non est obligatus restituere.
3. Fructus perceptos post illud semestre obligatus est restituere.
4. Debet fieri restitutio fructuum correspondentium illi diebus, quibus recitationi omittitur.
5. Quid dicendum de omittente partem notabilem clericus horae.
6. Omittens leuem partem ad nullam restitutionem tenetur.

- 7 Qui sine ulla attentione recitat obligatus est restituere, ac si non recitasset.
- 8 Omittens recitare vno, vel duobus diebus obligatus est restituere pro rata.
- 9 Qui sentiant contrarium, & qua ratione probent.
- 10 Ante iudicii sententiam habet beneficiarius hanc obligationem.
- 11 Fabrica Ecclesie, vel pauperibus has restitutiones facienda est.
- 12 Probabilius est sibi applicare posse beneficiarium, si verè pauper sit.
- 13 Duplex limitatio supradictæ doctrinæ addubetur.
- 14 An fructus Canonici alius Canonici sint applicandi, neque super illos compositio fieri possit?
- 15 Potest beneficiarius non recitans excommunicari, suspendi, & beneficio privari.
- 16 Quod dictum est de beneficiario, dicendum est de pensionariis non recitantibus.
- 17 Potest pensionarius non recitans recipere pensionem tradendam fabricæ, vel pauperibus, neque beneficiatus eam sibi potest retinere.

Nulla alia pœna est imposita ipso iure præter restitutionem fructuum perceptorum: quia neque ex lege, neque ex consuetudine habetur, & notauit Suarez lib. 4. de horis can. c. 9. n. 1. cum autem solus clericus beneficiarius fructus ex beneficio percipiat, solus ipse hac pœna obligari potest. Ea autem pœna statuta est in Concilio Laterano sub Leone X. sess. 9. Statuimus ubi in hæc verba, inquit Concilium Statuimus quomodo & ordinamus, ut quilibet habens beneficium cum cura, vel sine cura si post sex menses obtento beneficio officium diuini non dixerit, legitimum impedimento cessante beneficiorum suorum fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis officij & temporis, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricam huiusmodi beneficiorum, vel pauperum elemosinas erogare teneantur. Si verò ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserit, legitima notatione præcedente beneficio priuetur. Cum propter officium datur beneficium, intelligatur autem officium omittente, quoad hoc, ut beneficium priuari possit, qui per quindecim dies illud bene saltem non dixerit. Deo tamen ultra terminum de dicta omissione reddituri rationem. Quia tamen in habentibus plura beneficia, & in quibus toties sit quoties contra facere conuincitur. Hæc constitutio declarata, innovataque fuit, & aucta à Pio V. in sua constitutione, quæ incipit, ex proximo Laterano, n. 12. Kalendas Octobris 1571. in hæc verba. Plus Episcopus seruate seruatum Dei. Ex proximo Lateranensi Concilio salubris iudicio emanauit, ut quicumque habens beneficium Ecclesiasticum cum cura, & sine cura, si post sex menses quam illud obtulerit, diuinum officium legitime cessante impedimento non dixerit, beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis officij & temporis suos non faciat, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricas ipsorum beneficiorum, vel pauperum elemosinas erogare teneatur. Verum tamen animi suspensione tenentur, cuiusmodi rata prædicta ratio sit habenda. Nos huic rei evidentiùs atque expressius providere volentes, statuimus ut qui horum omnes Canonice vno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficij seu beneficiorum suorum fructus qui illi, vel illis diebus residerent, si quod die audierentur, qui verò Matutinum tantum dimidiatumque ceteras omnes horas aliam dimidiatumque barum singulis sextram partem fructuum eius diei amittant: tamen aliquis choro adductus non recitans omnibus horis canonicis cum alijs prædictis ad se fructusque & distributiones, forte aliter assignatas sola presentia iuxta statuta, consuetudinem, vel alia sibi luci fecisse præstandam etiam præter fructuum, & distributionum amissionem, graue peccatum intelligat se admisisse. Item ille, qui primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusauerit, graue peccatum intelligat admisisse. Declarantes præsentiam, præsentiamque omnino seruatum habentibus obtinentes cum prædictis pariter consentiri, et quicumque pensiones fructus, aut alias res Ecclesiasticas, ut clericus percipiat, sum modo prædicto ad dicendum officium paruum B. Mariae Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum, & rerumque ipsarum amissioni obnoxium. Nulli ergo liceat, &c.

Ex his ergo constitutionibus videtur inferri, Primò, beneficium clericum obligatum non esse primis sex mensibus ab obtento pacifice beneficio, aliquid restituere, etiam si recitationem omittat; qui Concilio Laterano & Pius V. solum affirmantur, sic omittentem peccare mortaliter: & nihil de restitutione dixerunt. Ergo tacite insinuantur nullam habere obligationem. Dices insinuasce non habere obligationem ita rigidam, ac habent tranfacto semestri. Nam post illud habent obligationem restituendi pro rata fructus perceptos, etiam si alia officia, & munera obtineant: at illo primo semestri non ita rigidam obligationem habent, sed iuxta officium positum mitigare possunt restitutionem. Quia solum obligantur ex iure naturali, quod intantum videtur relictum; quia beneficium datur propter officium. Sic docent plures grauesque Doctores, quos refert, & sequitur Franciscus Suar. de hor. can. cap. 19. num. 7. Valquez, l. 2. disput. Ferd. de Castro Sum. Mor. Pa. 2. 11.

160. n. 32. & disput. 68. n. 34. Azor. 1. p. lib. 10. c. 14. Valentia 2. 2. disput. 6. q. 2. p. 10. §. 8. Couar. 3. variar. cap. 3. m. 10. Menochius de arbit. cent. 2. cas. 429.

Ceterum existimo probabilius nullam habere supradictum beneficium obligationem restituendi ob omissionem recitationem illo primo semestri. Sic Nauarrus cap. 21. de orat. n. 38. Valquez sibi contrarius de benef. cap. 4. §. 1. art. 1. dub. 8. Lessius late probans lib. 2. c. 34. dub. 3. m. 129. Bonacina disput. 1. quest. 5. p. 2. n. 9. Filiucius tract. 23. c. 10. m. 308. Garzia 3. p. de beneficiis cap. 1. n. 7. & 19. Moucor. Primò, quia Ecclesia ante Concilium Lateranense non concessit beneficium, & illius fructus, sub conditione, ut officium diuinum recitaretur, sed ad summum sub onere, & obligatione illud recitandi; aliàs cum Parocho concedit beneficium & fructus, esset facta concessio sub conditione, & modo, ut sacramenta ministraret, ac prouide si in illorum ministracione negligens esset, deberet restitutionem fructuum facere; quod certe non est in usu. Item omittens officium absque culpa non posset fructus suos facere, quia sunt dati sub illa conditione. Secundo: Moucor, quia Ecclesia optime potuit liberare beneficium ab obligatione restituendi illo primo semestri, etiam si illam habetet ex iure naturali. Tum, ut ostenderet erga beneficium nouum suam benignitatem, quem ob difficultatem operis timebat sæpe non integre satisfacturum suo officio. Tum ob priuationem omnium fructuum, quam subsequenti tempore faciebat cuius rigore abunde benignitas prima compensabatur. At ita factum esse præsumi potest siquidem Concilium Lateranense, & Pius V. solum affirmant illo primo semestri beneficium non recitanti peccare mortaliter, & obligationem restituendi omittunt. Non igitur est illis imponenda. Neque enim multiplicandæ sunt obligationes absque manifesta ratione.

Secundo, inferitur post primum illud semestris obligatum esse beneficium culpabiliter non recitanti restituere pro rata fructus, quos post illud semestris percepit: quia ita cautetur in supradictis constitutionibus, & tradit Garzia 3. p. cap. 1. n. 25. Suarez cap. 29. n. 13. & 14. Dixi culpabiliter. Nam si ex aliquo capite à cuius excusetur beneficiarius non recitans, nullam habet obligationem restituendi. Quia hæc obligatio imponitur, quando cessat legitimum impedimentum. At quoties à culpa beneficiatus excusatur, legitimum habet impedimentum. Ergo tunc non obligatur, & ita docent Garzia 3. part. de benef. cap. 1. n. 27. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 14. q. 7. Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 30. n. 17. Regina dus lib. 30. m. 44. Bonacina disput. 1. de hor. can. q. 5. p. 2. n. 4. Lessius lib. 2. cap. 34. n. 181. & n. 183.

Dixi esse obligatum restituere fructus, quos percipit post illud semestris, seu qui correspondent omissioni recitationis post illud semestris factæ. Vindicarem nullam esse obligationem restituendi fructus, quos primo semestri percipit, etiam si postea omittat recitare. Quia Concilio Lateranense, & Pius V. illi primo semestri solum obligationem peccati non restitutionem annexerunt. Item omittentem aliquo, vel aliquibus diebus post primum illud semestris, inquit, Pontifex esse obligatum restituere omnes fructus, qui illis vel illis diebus correspondet. Si igitur obligaretur restituere omnes supradictos fructus correspondentes primo semestri, id debet Pontifex explicare: quia non sunt paræ imponendæ, & extendendæ absque manifesta ratione, & ita docent Suarez lib. 4. cap. 29. ad finem. Filiucius tract. 23. c. 10. q. 3. m. 310. Bonacina disput. 1. de hor. can. quest. 5. punct. 2. n. 10.

Tertio inferitur omittentem horas recitare post illud primum semestris obligatum esse restituere fructus correspondentes illi, vel illis diebus, quibus recitare omittit. Ita ut si vno die omisit recitare Matutinum cum laudibus, & dimidiam partem fructuum illi diei correspondentem debet restituere: siue verò reliquas horas alteram dimidiam, pro singulis horis, sextam. Sic expressis verbis tradit Pius V. & notauit Azor. 1. p. lib. 10. c. 14. q. 7. Lessius cap. 34. num. 176. Bonacina disput. 1. de hor. can. q. 5. p. 2. n. 8. Suarez lib. 4. c. 30. n. 9. Garzia 3. p. de benef. cap. 1. n. 27. Valq. de benef. c. 4. §. 1. art. 1. dub. 3. n. 43. & alij. Neque audiendi sunt Sorus lib. 10. de iustitia q. 5. art. 5. vers. Quod ergo consilium. Bartholomæus de Medin. in summa lib. 1. c. 14. §. 11. Ludouicus Lopez instruct. conscient. tom. 1. cap. 245. & 2. tom. c. 105. Vega in summa 1. p. c. 36. casu 1. & 2. & cap. 128. casu 18. relati à Garzia 3. p. de benef. l. n. 27. affirmantes omittentem vno, vel altero die horas Canonicas non esse obligatum aliquid restituere, quod probabile putat Filiucius tract. 23. cap. 10. q. 8. cum Angelo & Aragon. Non, inquam, sunt audiendi: quia expressè contradicunt Pio V. qui pro quolibet die, & pro quolibet hora restitutionem fieri præcepit. Neque obstat famulum omittentem vno, vel altero die in anno debitum seruatum præsumi à Domino exemptum esse ab obligatione restitutionis, ex quadam benigna conuincitate: ne videatur Dominus nimis rigidus exactor. Quominus dicamus omittentem recitari nem obligatum non esse restituere, quia in hoc casu expressè suam voluntatem Dominus, scilicet Ecclesia D. M. autem hanc vno tantum satis non expressisset, poterat illud præsumi. Quapropter Menochius lib. 2. casu 429. n. 9. & 10. estis arena dispositione Consilij Lateranensis, si firmis clericum non recitantiem vno vel altero die obligatum non esse restituere, negat tamen attentionem constitutione Pij V.

Quarto, inferitur quid dicendum sit de omittente partem notabi

SEPTUAGINTA

notabilem alicuius horæ? Suarez lib. 4. de hor. can. c. 30. à n. 9. Toler. lib. 2. cap. 12. n. 6. excusant hunc ab obligatione restituendi, si fructus correspondentes leues sint, eo quod beneficium sit tenue. Quia non est præsumendum cum eo rigore Ecclesiam suos ministros velle obligare.

Sed credo probabilius esse oppositum. Quia omittens partem notabilem alicuius horæ, absolute dicitur illam omittere, sicut absolute dicitur omisisse Missam, qui partem notabilem non audit. Sed pro cuiuslibet horæ omissione est debita restitutio iuxta constituit. Pij V. etiam fructus illi correspondentes leues sint. Ergo etiam est debita restitutio pro omissione cuiuslibet partis notabilis. Paucitas enim fructus excusabit ab obligatione graui restituendi, non à leui, ita Garzia 3. p. de benef. cap. 1. n. 27. Bonacin. disp. de hor. can. q. 5. p. 2. n. 13.

6 Quinto, inferunt omittentem partem leuem alicuius horæ, nullam habere obligationem restituendi: quia non dicitur horam omisisse, & solum pro omissione cuiuslibet horæ signata est restitutio à Pio V. Ergo hic tacite est excusatus. Adde ex contraria sententia plures scrupulos suboriri, quod non est credendum de benignitate Ecclesiæ. Si enim ex leui omissione obligatio restituendi nasceretur, ferè nulles esset, qui intra paucos dies obligationem grauem non haberet restituendi: quia nemo est, qui singulis diebus integras horas, studiosè & deuotè recitet. Quapropter est omissioni leui cuiuslibet horæ fructus leues correspondant, ac multis omissionibus grauis quantitas fructuum debita erit. Ne ergo affirmemus animas fidelium illa quaerari, dicendum est, pro omissione leui cuiuslibet horæ nullam esse obligationem restituendi, nisi fructuum quantitas illi omissioni leui correspondens grauis sit. Sic Nauarra de orat. cap. 9. in fine & cap. 10. n. 42. Petrus Nauarra lib. 2. de restit. c. 2. dub. 3. n. 202. Toler. lib. 2. c. 12. n. 6. Suarez lib. 4. c. 30. n. 13. Reginaldus lib. 30. n. 44. Petrus Moneta tract. de distrib. 2. p. quest. 4. n. 42. Filiuc. tract. 2. 3. cap. 10. quest. 7. & alij.

Dices? cuiuslibet parti horæ sua pars fructuum correspondet, sicut integræ horæ integra quantitas fructuum. Sed omisa hora perditur integra quantitas fructuum. Ergo omisa parte amittitur pars fructuum illi correspondens. Quia non apparet titulus, ob quem retineri possit, hic enim solum erat illius horæ partis recitatio. Propter hanc objectionem Bonacin. disp. de hor. can. quest. 5. p. 2. n. 11. S. verum non approbat ex animo prædictam communem sententiam. At omnino retinenda est, & ad objectionem dico: quantitatem fructuum non diuidi in singulos Psalmos, seu versiculos, ita ut cuiuslibet Psalmi, aut versiculi sua pars correspondeat, sed in singulas horas disti: unde si hora dicitur, & non dimittit dicta sit, quantitas illi correspondens acquiritur: quia horæ per modum vnius correspondet.

Maiores autem difficultates est de eo, qui partem leuem in singulis horis omittit, cuius omisso comparatione totius officij dici grauis quantitas censeri potest. An, inquam, obligatus sit restituere? Ratio difficultatis est, quia præceptum de iudicio officio non est multiplex pro multiplicatione horarum, sed vnum pro toto officio dici. Sed qui grauem partem officij omittit, absolute officium omisisse censendus est. Ergo tenetur restituere non vtrumque, sed integrè. Sicut si grauem quantitatem alicuius horæ omittit. Consequens autem videtur durum: aliàs recitans dimittit singulas horas teneretur restituere idem, ac si nihil recitasset. Nihilominus censo satis probabile nullam habere obligationem restituendi se omittentem. Et quidem si pro qualibet hora suam distinctionem præceptum latum sit, mihi certum est, quia tunc omissiones non coniunguntur. Sicut omisso in officio vnius diei non coniungitur cum omissione in officio alterius diei. Sed adhuc admissio vnicuique esse præceptum pro integro officio diei credo nullam esse obligationem. Quia ita est vnum præceptum, ut virtualiter multiplex sit, & obligatio restitutionis singulis horis est annexa. Unde si qualibet hora per se sumpta nullam inducit obligationem restituendi, neque illam inducet, quatenus vnicuique quoddam officium constituit. Officium namque inducere non poterat obligationem restituendi, nisi partes illius officij distinctim inducerent: & ita tenet Moneta de distributionibus 2. p. q. 3. n. 22. Filiuc. tract. 2. 3. c. 10. q. 7.

7 Sexto, inferunt recitantem sine vlla attentione obligatum esse restituere eo modo, quo obligatus est, qui recitare omittit. Quia paria sunt recitare sine vlla attentione, & non recitare. Fructus enim beneficij acquirunt ob recitationem præceptam, & amittuntur ob illius omissionem. Sed recitatio sine attentione non est recitatio præcepta; quia non est oratio. Ergo ex illa fructus non acquiruntur, & ita tenet Nauar. c. 13. de orat. num. 17. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 1. quest. 5. Bonacin. disp. 1. de horis canon. q. 5. p. 2. n. 17. Lessius lib. 2. c. 37. dub. 1. n. 67. Petrus Nauar. l. 2. de restit. cap. 2. n. 240. & sequent. Garzia de benef. 3. p. cap. 1. n. 286. Suarez lib. 4. de horis canon. cap. 30. n. 14. & alij apud ipsos. Quamuis contrariam sententiam teneat Toler. lib. 2. c. 12. dist. 4. Cordoua, Henriquez, Medina, & alij relati à Garzia, & à Petro Nauarra; & probabilem reputat Lessius & Azor. supra moti e ratione: quia pena restitutionis imponitur iis, qui officium diuinum dicere omittunt, non autem iis, qui negligentè, vel distrahè dicunt. Sed hæc ratio leuis est momenti. Faceret namque penam restitutionis imponi omittentibus diuinum officium studiosè & deuotè recitare: qui autem sine attentione vlla re-

citaret verè diuinum officium studiosè, & deuotè recitare omittit, ac proinde pena restitutionis ligatur.

8 Septimo, inferunt omittentem recitare vno, vel pluribus diebus obligatum esse restituere omnes fructus correspondentes illis diebus pro rata, ac si diuiderentur in plures illos dies; neque ab hac integra restitutione facienda excusari, etiam si beneficium alia munera annexa habeat. Quia Pius V. in sua constitutione eodem modo de beneficio cum cura & sine cura, loquitur, & de vtroque dicit omnes beneficij, seu beneficiorum fructus, qui illis diebus, in quibus omittit recitare correspondere, si diuiderentur, suos non faciat; sed tanquam iniuste perceptos debeat restituere. At qui beneficium sine vlla cura habet, obligatus est omnes integrè restituere. Ergo etiam qui beneficium curatum habet.

Et confirmo. Pius V. privat beneficium Canonicum non recitantem omnibus fructibus, & distributionibus, quos ob presentiam, & assentiam in choro aliàs lucrari debebat, ut constat ex vltimis verbis Bullæ. Ergo non solum priuat fructibus correspondentibus recitationi præcise, sed etiam aliis officijs, & muneribus à beneficio exhibitis. Denique hac constitutione intendebat Pontifex nouum ius statuere, noua pena beneficiorum locum propellere; quod constat ex verbo *statuimus*, quod non iuris videtur esse inducium iuxta glossam in c. *ligantium de officio ordinarij in 6. & Clem. finali de rescriptis, verbo statuimus*. At non esset noui iuris inductio, si solum priuaret fructibus recitationi correspondentibus, & non aliis muneribus. Ergo omnibus priuatur, & ita tenet Valentia 2. dist. 6. q. 2. p. 10. S. Azor. v. p. lib. 10. cap. 14. quest. 5. Petrus Nauar. lib. 2. de restit. cap. 2. à num. 183. & n. 196. & seg. Suarez alios referens lib. 4. de hor. can. c. 30. à n. 6. Garzia de benef. 3. p. c. 1. num. 28. 35. & sequent. Malderus de Viriuitibus tract. 30. cap. 2. dub. 4. versiculo sequitur. Valquez sibi contrarius 1. 2. dist. 168. n. 34. & sequentibus. Reginald. lib. 30. n. 46. & alij.

9 Dices? Pius V. solum dixit omittentem recitare, obligatum esse pro rata restituere omnes beneficij, seu beneficiorum fructus, qui illis diebus omissionis correspondent. Sed hoc limitari potest, ut intelligatur, qui correspondere recitationi, non qui correspondere aliis muneribus à beneficio exhibitis. Ergo sic explicandum est. Tum quia sic iuri naturali obligatio restituendi à Pio V. imposta esset conformior; tum quia temperaretur rigor huius penalitatis constitutionis. Tum quia durum est beneficium parochiam, & capellanum eadem obligatione teneri, qua tenetur simplex beneficiatus, cui nullum onus præter recitationem est beneficio annexum.

Propter hæc graues Doctores censent satis probabiliter Bullam Pij V. cum prædicta limitatione intelligendam esse: ac proinde, parochiam, vel Episcopatum solum obligari ad quiniam partem, restituendam, Canonicum ad quartam alios capellanos, & beneficiatos ad tertiam. Sic Lessius cap. 34. num. 173. Toler. lib. 2. cap. 12. dist. 2. Henriquez in summa lib. 33. cap. 13. §. 2. Emanuel Saa, verbo Beneficium n. 58 in vtraque editione. Lopez 2. p. instruct. cap. 95. Rodriguez sum. 1. p. cap. 164. n. 4. Medina instruct. confess. in expositione tertij præcepti §. 11. Valquez de benef. c. 4. §. 5. art. 1. dub. 7. num. 38. Bonacin, qui alios refert, disp. 1. q. 5. p. 3. n. 2.

Illud verò, quod dicit Henriquez pensionarium, & beneficium simplicem, cui nullum onus est annexum præter recitationem posse aliquos fructus retinere, quia obligatur ad deferendum habitum, & tonsuram mihi non probatur, sicut nec Bonacinæ. Quia delatio habitus, & tonsuræ abundè compensatur immunitate Ecclesiastica, & aliis honoribus clerico concinnis. Quapropter existimo clericum beneficium, cuius beneficium nullum onus habet annexum præter recitationem, si recitare omittat, omnes fructus obligatum esse restituere. Neque contentum in iis beneficijs, & pensionarijs reputo probabile.

10 Octauo, inferunt: hanc obligationem restitutionis habere beneficium sic omittentem officium ante iudicij sententiam. Quia in prædicto Concilio Laterano, & Bulla Pij V. expressè dicitur, fructus suos non faciat. Item tanquam iniuste perceptos erogare reneatur. Quæ verba indicant manifestè beneficium, non acquisisse illorum dominium, sed tanquam rem non suam illos retinere non posse. Potuit enim Ecclesia fructus beneficij applicare beneficio sub ea conditione, ut beneficiatus culpabiliter non omittat recitationem. Ergo sic est præsumendum esse factum, cum verba prædicta id clarè inducant; & ita tenet, ut indubitatum Suarez lib. 4. de horis canon. c. 30. num. 2. Nauar. cap. 25. num. 22. Petrus Nauarra de restit. lib. 2. c. 2. num. 195. Bonacin. disp. 1. de horis canon. quest. 5. p. 2. num. 7. Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 32. num. 183. Filiucius tract. 2. 3. cap. 10. q. 4. num. 311. Garzia de benef. 3. p. cap. 1. n. 33. & alij plures apud ipsos.

11 Nono, inferunt hanc restitutionem faciendam esse fabricæ beneficij, vel pauperibus; quia ita cauetur in prædictis constitutionibus. Unde liberum tibi est ex iis, quod malueris eligere. Si ergo eligas in fabricam beneficij expendere, potes domum beneficij reparare, agros, & vineas colere, & alia præstare, que in beneficij vtilitatem cedunt. Non tamen potes eos fructus expendere in vtilitatem alterius Ecclesiæ ab ea, quam habes, & à qua fructus accepisti. At si eligas restitutionem pauperibus

peribus erogare, potes non solum pauperibus loci, in quo est beneficii sicut sed etiam quibuslibet aliis facere. Quia in supradicta constitutione non limitatur, sub nomine pauperum, quolibet opera pia in utilitatem pauperum redundantia, & iustitia pro animabus purgatorij intelliguntur. Sic tenent & latius expendunt Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 30. à num. 18. Bonacina ibi disp. 1. quest. 5. p. 4. à n. 1.

12 Sed an sibi beneficiatus applicare fructus possit, si vere pauper sit? Credo probabilius posse. Quia ipse non debet esse deterioris conditionis aliis pauperibus; & quia ipse non tam sibi applicat quam Pontifex ipsi. Sic Nau. c. 25. n. 191. Lessius l. 2. c. 34. n. 173. Sual. l. 1. de hor. can. c. 30. n. 21. Bonac. disp. 1. q. 5. part. 4. n. 8. Toletus lib. 2. c. 13. n. 5. Neque obstat in supradictis constitutionibus dici beneficiatum non facere fructus suos, sed illos tanquam iniuste perceptos obligatum esse restituere: quia hoc intelligitur dum ipse sibi ratione paupertatis non applicauerit.

13 Huius doctrinæ duplicem limitationem Doctores apponunt. Prima est nisi alius confiteri, aut rationabiliter praesumatur Pontificem velle. Nam esto velit Pontifex pauperibus illos fructus restituere, potest non quibuslibet, sed certis applicare, & alios excludere, ut de se constat. Credo autem nolle Pontificem beneficiato pauperi fructus applicare, quos ipse fixus hac sibi applicatione faciendi titulo paupertatis, recitationem omittit. Quia credendum non est velle Pontificem occasionem peccandi supplicare. Quare in Bulla compositionis eos à privilegio compositionis excludit, qui sub spe compositionis furantur, & ita tenet Bonac. disp. 1. quest. 5. part. 4. n. 9. Tolet. lib. 2. cap. 12. dist. 3.

Secunda limitatio est nisi ex consuetudine, aut speciali statuto, & lege applicati sint fructus amissi ob non recitatum officium alicui operi certo. Quia tunc non licet, nec sibi, neque aliis pauperibus, aut alteri pio operi applicare. Quia Concilium Lateranense, & Pius V. non videntur voluisse derogare hanc legem, & consuetudinem; sed tantum applicare fabricæ beneficij, vel pauperibus eos fructus, qui applicati non sunt. Adde quamlibet consuetudinem, statum, & legem applicantem fructus certo pio operi derogatoriam non esse legis applicantis fabricæ, vel pauperibus, vel illius latitudinem quasi reitingere, & coactare. Ergo obseruanda est, & ita docet Tolet. lib. 2. c. 12. dist. 3. Suar. c. 30. n. 18. Rodrig. 1. p. sum. c. 146. n. 3. Bonacina disp. 1. quest. 5. p. 4. n. 9. Illiusius tract. 23. cap. 10. n. 324. & alij.

14 Ex his patet non posse compositionem fieri super fructus sic amissos, quando fructus sunt applicati ex consuetudine, aut ex constitutione certo alicui operi. Dubium tamen est, an distributiones quotidianæ, & grossæ fructus, quos Canonici amittunt, ob omissionem recitationem priuam sint applicata aliis Canonici, aut mensæ capitulari, sicut sunt applicatae ob non recitandam? Affirmant supradicti Doctores, & alij plures relati à Garzia 3. p. de benef. c. 1. n. 35. & mouentur, ex capitulo de Clericis non residentibus, & ex Trid. sess. 21. can. 3. Et sess. 34. c. 12. Verum meo iudicio supradicti textus solum probant ob non recitandam fructus esse applicatos aliis Canonici residentibus: At cum nihil loquantur de applicatione ob non recitandam priuam, dicendum est seruandam esse constitutionem Pij V. & Concilii Lateranensis, applicantem hos fructus fabricæ beneficij, vel pauperibus. Adde Canonici residentem, & non recitandam, esse ratione residentie lucrere quotidianas distributiones, ob non recitandam illas amittit. Sed non amittit illas, ex text. in canonico de cleric. non residentibus. neque ex aliis locis Tridentini: sed solum ex supradicti Concilii Lateranensis, & Pij V. constituit. Ergo neque aliis applicandæ sunt, nisi illis, quibus supradictæ constitutiones applicant, & ita tenet Garzia supra. Tolet. tract. de hor. can. controuers. 10. disp. 6. circa finem.

15 Vadeo in inferum, præter supradictam penam, & obligationem restituendi fructus male perceptos posse beneficiatum horas omittere, post semestrem excommunicari, & suspendi, & beneficio priuari, si intra quindecim dies postquam monitus est his saltem non recitauerit. Habetur in supradicti Concilii Lateranensis, & nouit Valquez de beneficiis c. 4. §. 1. dub. 8. in fine. num. 45. Bonacina de horis canonicis quest. 5. p. 2. in fine.

16 Duodecimo infertur, de Pensionariis non recitantibus officium priuari B. Virginis idem esse dicendum, ac dictum est de beneficiatis? peccare inquam mortaliter post obtentam pensionem, si non recitauerit; & transacto semestri obligatos esse restituere integros fructus perceptos: quia nullum officium præter recitationem exequuntur, ratione cuius ab integra restitutione excusari possint. Sic colligitur ex supradicta Constitutione Pij V. & tradit Suarez cap. 30. in fine. Bonac. part. 2. n. 21. Petrus Nauarr. lib. 2. de restit. c. 1. n. 199. & alij apud ipsos.

17 Dubium tamen est, An possit hic pensionarius à beneficio pensionem accipere? Item, An possit ipse beneficiatus pensionem retinere? Et ratio dubij est: quia pensionarius non recitans est incapax illius recipiendæ. Ergo malefacit illum recipiens. Ergo tenetur ab illius receptione abstinere. Ergo beneficiatus ei tradere non debet. Ergo poterit sibi retinere. Probo hanc vltimam consequentiam. Quia solum obligatos est beneficiatus pensionario ex fructibus sui beneficij pensionem concedere, quos pensionarius capax illius est. Quia ratione plures Doctores censent excommunicato pensionario, non esse obligatum beneficiatum tradere pensionem: quia est incapax illius. Cum ergo ob non recitandam

recitationem sit etiam incapax, efficitur pensionem illi tradi non debere. Nihilominus tenendum est non peccare hunc pensionarium accipientem pensionem, non sibi retinendam, sed tradendam fabricæ beneficij, vel pauperibus, sicut non peccat beneficiatus non recitatus accipiens beneficij fructus, si illos accipiat non sibi, sed pauperibus, vel fabricæ beneficij applicandos. Neque potest beneficiatus pensionem retinere, quia pensionarius non recitauit, sicut neque possunt fideles fructus retinere, quia beneficiatus horas non exolvit. Sic Suarez dicto lib. 4. de hor. can. c. 30. in fine. Ratio est, Quia beneficiatus obligationem, habet tradendi pensionem in sustentationem pensionarij: est enim illa pars fructuum à beneficio extracta, & pensionario applicata, sicuti fideles sunt obligati tradere beneficiato fructus beneficij in illius sustentationem, ut ipse beneficiatus pro ipsis oret, & alia officia ministret. Si autem Beneficiatus ea officia non præstat, non tenetur fructus beneficij, à quibus accipit, reddere: quia ipsi non tradiderunt eos fructus sub conditione, ut officia præstet. Sed absolute, eo tamen sine, ut illa munera possit præstare, vel saltem sub eo onere, ut illa munera præstet, Ecclesia verò beneficiato, impositum obligationem recitandi, qua non impleta inhabilem eum constituit sibi fructus retinendi, & obligauit ut eos tanquam iniuste perceptos traderet fabricæ beneficij, vel pauperibus, non autem illis, à quibus acceptat. Sic dicendum de pensionario.

DISPUTATIO III.

De Oratione publica, seu in choro facta horarum Canonicarum.

NOIO immorari in declaranda convenientia huius publicæ orationis: quia sanis mentibus sufficit, sic esse ab Ecclesia institutum, & à tempore Apostolorum vsu, consuetudine approbatum. Videri potest Suarez lib. 4. de hor. can. per octo capitula tem vltimè expendens. Quo circa examinandum est quæ personæ hanc publicam recitationem possint, & teneantur facere; Et quomodo illam præstare debeant; & sub qua pena: & an aliquæ ad sint causæ excusantes.

PUNCTVM I.

Quæ persona possint, & teneantur horas canonicas publicè in choro recitare.

- 1 Hoc officium ad Clericos & laicos pertinet: ad clericos & religiosos propriissime.
- 2 An obligentur? Proponitur dubitandi ratio.
- 3 Esse in Ecclesia præceptum publicè recitandæ adstruitur.
- 4 Spectato iuris rigore in omnibus Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis & Regularibus adest præceptum.
- 5 Ex consuetudine in pluribus Ecclesijs hoc præceptum temperatur.
- 6 Vbi est consuetudo sic recitandæ obligantur superiores & Prælati curam habere.
- 7 Ratione ordinis nullus Clericus obligatus est officium publicè recitare.
- 8 Qui sentiant & qua ratione probent Episcopum obligatum esse choro interesse.
- 9 Probabilius est ex munere Episcopatus hac non teneri obligatione.
- 10 Parochi spectato iure antiquo obligati sunt choro interesse.
- 11 Assenta consuetudine ab hac obligatione excusantur.
- 12 Nullus religiosus particularis obligatur horas in choro dicere.
- 13 Canonici seu præbendati obligati sunt sub graui culpa officium in choro recitare, iuxta consuetudinem suæ Ecclesiæ.

Certum est hoc officium non solum ad Clericos, & religiosos, sed etiam ad laicos pertinere, ut probat recepta consuetudo, quia officium psallendi in choro non est officium requirens ordinem, cum sit commune omnibus Christianis, ut videtur decidi c. Psalmista. 23. d. ibi Psalmista, id est, cantor possit absque scientia Episcopi, & consequenter absque eius ordinatione, sola iussu presbiteri officium cantandi suscipere. Sic tradit pluribus exonans Suarez l. 1. de hor. can. c. 9. à n. 3. Consensit Bonacina disp. 2. de hor. can. quest. 1. p. 1. n. 8. At non ad quoslibet laicos promiscuè hoc officium pertinet, sed ad illos, qui à Clericis ad hoc munus obeundum deputati sunt, & ratione huius deputacionis, à reliquorum fidelium cetero separantur, & in unum locum cum Clericis congregantur, ut sic maiori cultu & decentia

ESTRUCO
L'AO
TONI
III